

Kehittämismenojen käsittely First North Finland -markkina- napaikalla listattujen yhtiöiden konsernitilinpäätöksissä

Suvi Lempinen

Tekijä(t) Suvi Lempinen	
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma	
Raportin/Opinnäytetyön nimi Kehittämismenojen käsittely First North Finland -markkinapaikalla listattujen yhtiöiden konsernitilinpäätöksissä	Sivu- ja liitesivumäärä 49+1
<p>Kehittämismenojen kirjaustapa vaikuttaa merkittävästi tilinpäätöksestä saatavaan taloudelliseen informaatioon. Kyseisen erän avulla voidaan muokata tilikauden tulosta ja samalla parantaa taseen antamaa kuvaa taloudellisesta asemasta.</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää First North Finland -listalla olevien yhtiöiden konsernitilinpäätöksistä kehittämismenojen käsittelyä. Käsittelyllä tässä työssä tarkoitetaan menojen kuluksi kirjaamista tai aktivoimista. Lisäksi selvitettiin toimialan ja konsernin koon vaikutusta kyseisiin menoihin. Konsernit on luokiteltu toimialoihin emoyhtiöin toimialan perusteella, koska työn tarkoituksena oli tutkia nimenomaan listautuneiden yhtiöiden konsernitilinpäätöksiä. Tavoitteena oli saada selville, miten First North Finland -listautuneissa yhtiöissä käsiteltiin kehittämismenoja, ja miten toimiala sekä konsernin koko tähän vaikuttivat.</p> <p>Työn tietoperusta muodostuu ensisijaisesti kirjanpitolaista ja -asetuksesta sekä IFRS-standardista. Lisäksi työhön on etsitty aikaisempia tutkimuksia aineettomista hyödykkeistä ja kehittämismenoista, joiden perusteella tästä työstä saatuja tuloksia analysoitiin.</p> <p>Tehty tutkimus oli kvantitatiivinen pöytälaatikkotutkimus ja se toteutettiin kevään 2020 aikana. Aineistona käytettiin First North Finland -listan yhtiöiden konsernitilinpäätöksiä vuosilta 2014–2019, joista tiedot tilinpäätöskäytännöstä, kehittämismenoista sekä konsernin koosta kerättiin Excel-taulukkoon. Toimialaluokitukset kerättiin Nasdaqin sivuilta. Aineisto muodostui 106 havainnosta, jotka siirrettiin SPSS-ohjelmaan analysointia varten. Aineiston analysointiin käytettiin ristiintaulukointia, ja vaikka kyseessä olikin kokonaistutkimus, aineiston analysoinnissa hyödynnettiin myös khiin neliö -testiä, jotta voitiin selvittää, oliko saatujen tulosten taustalla riippuvuutta.</p> <p>Tutkimuksessa saatiin selville, että First North Finland -listalla yhtiöistä 10 % laati konsernitilinpäätöksensä IFRS-standardien mukaan. Näissä tapauksissa kehittämismenojen aktivoimisesta ja kulukirjaamisesta määräsi IAS 38 -standardi. Suomalaisen tilinpäätöskäytännön mukaan konsernitilinpäätöksen laatineilla kehittämismenoja oli 81,1 %:lla, joista 76,6 % aktivoi kehittämismenot. Toimialoittain tarkasteltuna koko listalta eniten kehittämismenoja oli teknologiaan, terveydenhuoltoon sekä öljyn ja kaasun tuottamiseen erikoistuneilla toimialoilla, ja näillä aloilla myös aktivoitiin eniten. Konsernin kokoa tarkasteltaessa selvisi, että suurilla konserneilla oli eniten kehittämismenoja, mutta pienet konsernit aktivoivat eniten. First North Finland -listalla konsernin koko ja kehittämismenojen aktivoiminen eivät kuitenkaan olleet riippuvaisia keskenään.</p>	
Asiasanat Kehittämismenot, aktivoiminen, tilinpäätöskäytännöt, First North	

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Työn tavoitteet	2
1.2	Tutkimusongelma ja rajaukset.....	2
1.3	Peittomatriisi	3
1.4	Käsitteiden määrittely.....	3
2	Tilinpäätöskäytännöt	5
2.1	Sovellettava tilinpäätöskäytäntö	6
2.2	Tilinpäätöksen yleiset piirteet	7
2.3	Tilinpäätösasiakirjat	9
2.4	Aineeton hyödyke	13
2.5	Aikaisempia tutkimuksia aineettomista hyödykkeistä.....	15
3	Kehittämismenot tilinpäätöskäytännöissä	17
3.1	Kehittämismenot suomalaisen tilinpäätöskäytännön mukaan.....	17
3.2	Kehittämismenojen dokumentointi suomalaisen käytännön mukaan.....	21
3.3	Kehittämismenot IFRS:n mukaan.....	24
3.4	Kehittämismenojen dokumentointi IFRS:n mukaan	27
3.5	Tilinpäätöskäytäntöjen välisiä eroja kehittämismenojen käsittelyssä	28
3.6	Aktivoimiseen vaikuttavia tekijöitä	29
4	Tutkimuksen toteutus	32
4.1	Tutkimusmenetelmä.....	32
4.2	Tutkimuksen kohdejoukko.....	33
4.3	Tutkimusaineiston kerääminen.....	33
4.4	Aineiston analysointitavat.....	35
5	Tutkimuksen tulokset.....	37
5.1	Tilinpäätöskäytännöt	37
5.2	Toimiala	38
5.3	Konsernin koko	39
6	Pohdinta.....	41
6.1	Johtopäätökset.....	41
6.2	Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti	45
6.3	Jatkotutkimukset	46
6.4	Opinnäytetyöprosessin arviointi	47
6.5	Oman oppimisen arviointi.....	48
	Lähteet	50
	Liitteet.....	56
	Liite 1. Lyhenneluettelo	56

1 Johdanto

Kehittämismenojen avulla voidaan vaikuttaa tilinpäätöksestä saatavaan informaatioon merkittävästi, sillä niiden avulla voidaan muokata tilikauden tulosta ja parantaa taseen antamaa kuvaa taloudellisesta asemasta. (Roima 2020). Kehittämismenojen tunnistaminen, käsittely ja aktivoiminen ei kuitenkaan ole yksinkertaista. Kehittämismenojen aktivoimis-edellytyksien täytyminen sekä riittävä dokumentointi ovat ongelmallisia, koska Suomen lainsäädännöstä näihin ei saada selkeää ja yksiselitteistä ohjetta (Roima 2019).

Lainsäädännössä kehittämismenojen aktivoimisen edellytys on tulonodotus useampana tilikautena (KPL 5 luku 8 §). Tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan vain silloin, jos aktivoitujen menojen todellisuudessa olleet aktivoitaviksi (Roima 2020). Tästä syystä, mikäli kirjanpitovelvollinen haluaa varmistaa aktivoitavien menojen todella olevan aktivoitavia, joutuu hän hakemaan tukea Euroopan unionissa hyväksytyistä kansainvälisistä tilinpäätösstandardeista. Näillä standardeilla tarkoitetaan International Financial Reporting Standards-normistoa eli IFRS-normistoa.

Tässä tutkimuksessa selvitetään First North Finland -monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä kaupankäynnin kohteena olevien yhtiöiden kehittämismenojen käsittelyä konsernitilinpäätöksistä vuosilta 2014–2019. Tältä listalta kehittämismenoja ei ole tutkittu aikaisemmin, vaikka maailmanlaajuisesti kyseisiä menoja onkin tutkittu kohtuullisesti. Toinen syy listan valitsemiseen oli se, että First North -listalla yhtiöiden ei ole pakko laatia konsernitilinpäätöstään IFRS-normiston mukaisesti, kuten pörssin päälistalla olevien yhtiöiden. IFRS velvoittaa käsittelemään kehittämismenoja eri tavalla kuin suomalainen tilinpäätöskäytäntö, joten listalta on mahdollista selvittää näistä kahdesta käytännöstä johtuvia eroja. Siten tutkimuksen avulla saadaan enemmän tietoa listan yhtiöiden kehittämismenojen käsittelystä, mutta tarkastelussa saadaan uutta tietoa myös sen suhteen, miten First North -listalla on käytetty vapautta laatia konsernitilinpäätös kansallista tilinpäätöskäytäntöä noudattaen.

Tutkimuksen aiheeseen päädyttiin Tilisanomien artikkelin kautta. Artikkelissa käsiteltiin kehittämismenoja sekä sitä, kuinka merkittävä vaikutus aktivoimisella tai aktivoimatta jättämisellä on taloudelliseen informaatioon. Mielenkiintoa aiheita kohtaan lisäsi artikkelin kirjoittajan esittelemä oikeustapaus, jossa toimitusjohtaja syyllistyi törkeään kirjanpitorikokseen laiminlyömällä kehittämismenojen dokumentoinnin. (Roima 2020.)

Tutkimus on kvantitatiivinen pöytälaatikkotutkimus eli aineistona käytetään olemassa olevaa dataa (Hague, Harrison, Cupman & Truman 2016, 52). Tiedot tilinpäätöskäytännöstä,

kehittämismenoista sekä konsernin koosta eri vuosilta kerättiin yhtiöiden konsernitilinpäätöksistä ja toimialat Nasdaqin toimialaluokittelusta. Toimialaluokittelu tehtiin emoyhtiöiden toimialan mukaan, koska työn tarkoituksena on tutkia listautuneiden yhtiöiden konsernitilinpäätöksiä ja näissä kehittämismenojen käsittelyä. Tämä data tallennettiin ensiksi Excel-taulukkoon, josta tiedot siirrettiin SPSS-ohjelmaan. SPSS-ohjelmalla suoritettiin aineiston analyysit, mutta visualisointi toteutettiin Excelillä.

1.1 Työn tavoitteet

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten First North Finland -listalla olevat yhtiöt käsittelevät kehittämismenojaan konsernitilinpäätöksissä. Käsittelyllä tässä työssä tarkoitetaan kehittämismenojen kuluksi kirjaamista tai aktivoimista, ja tähän vaikuttaa muun muassa se, kumpaa tilinpäätöskäytäntöä yhtiö käyttää. Tästä syystä työn viitekehityksessä käydään läpi sekä suomalaista tilinpäätöskäytäntöä että kansainvälistä tilinpäätöskäytäntöä.

Lisäksi halutaan selvittää, miten toimiala ja konsernin koko vaikuttavat kehittämismenoihin. Useimmat aikaisemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että toimialalla on vaikutusta kehittämismenoihin siten, että teknologia-alalla toimivilla yrityksillä on eniten kehittämismenoja (García-Manjón & Romero-Merino 2012, 1084; Kallunki, Pyykkö & Laamanen 2009, 838–839). Konsernin kokoa tarkastellaan puolestaan siitä syystä, että aikaisemmissa tutkimuksissa on osoitettu, että suurilla toimijoilla olisi enemmän resursseja kehittämistoimintaan, mutta pienet olisivat halukkaimpia aktivoimaan (Aboody & Lev 1998, 162, 167–170; Cazavan-Jeny & Jeanjean 2006, 39).

1.2 Tutkimusongelma ja rajaukset

Työssä etsitään vastausta seuraavaan kysymykseen: Miten First North Finland -listan yhtiöt käsittelevät kehittämismenojaan konsernitilinpäätöksissään? Alaongelmat, joiden avulla tutkimusongelmaan etsitään vastausta, ovat seuraavat:

1. Noudattavatko listan yhtiöt IFRS- vai FAS-tilinpäätöstä?
2. Aktivoivatko listan yhtiöt kehittämismenonsa?
3. Miten toimiala vaikuttaa kehittämismenojen aktivoimiseen?
4. Miten konsernin koko vaikuttaa kehittämismenojen aktivoimiseen?

Kuten työn tavoitteita esiteltäessä kävi ilmi, kehittämismenojen käsittelyllä tässä työssä tarkoitetaan menojen kuluksi kirjaamista tai aktivoimista. Kehittämismenojen käsittelyä tut-

kitaan First North Finland -listalla olevista yhtiöistä. Aineistona käytetään konsernitilinpäätöksiä, koska juuri konsernitilinpäätöksiä laadintaan First North -listoilla on annettu vapauksia. Tutkimusaineisto muodostuu First North Finland -listalla olleista yhtiöistä vuosilta 2014–2019. Listalle on ollut mahdollista listautua jo vuodesta 2007 alkaen, mutta tutkimuksesta rajattiin pois vuodet 2007–2013, sillä nykyisistä yhtiöistä listalla on ollut vain yksi kyseisten vuosien ajan. Viitekehyksessä käsitellään yleisellä tasolla IFRS-tilinpäätöstä sekä sen periaatteita ja vastaavasti suomalaisen tilinpäätöskäytännön mukaan laadittavaa tilinpäätöstä ja tilinpäätöksen periaatteita, jotta ymmärretään, miten kehittämismenoja käsitellään näissä käytännöissä. Lisäksi työssä rajataan kerättyä tutkimusaineistoa aina alaongelmaa kohden siten, että tutkittaessa aktivoimisprosentteja, mukana ovat vain ne yhtiöt, joilla on kehittämismenoja.

1.3 Peittomatriisi

Alaongelmien, viitekehysten ja tutkimuksen tulosten yhteyden havainnollistamiseksi työhön on laadittu peittomatriisi (taulukko1).

Taulukko 1. Peittomatriisi

Tutkimusongelma	Tietoperusta	Tulokset
Alaongelma 1	2.2, 2.3	5.1
Alaongelma 2	3.1, 3.3	5.1
Alaongelma 3	2.5, 3.6	5.2
Alaongelma 4	3.6	5.3

1.4 Käsitteiden määrittely

Työn keskeisimmät käsitteet ovat First North, IFRS, suomalainen tilinpäätöskäytäntö, aineeton hyödyke, hankintameno, aktivoiminen, tutkimusmenot ja kehittämismenot.

First North on monenkeskinen kaupankäyntijärjestelmä, joka kuuluu kansainväliseen Nasdaq-konserniin. Toisin sanoen se on kevyemmin säännelty kauppapaikka kuin säädelty markkina eli pörssi. (Finanssivalvonta 2018.) Kyseisellä kauppapaikalla ei ole pakko laatia konsernitilinpäätöstä IFRS-standardien mukaan (Finanssivalvonta 2020).

International Financial Reporting Standards eli IFRS on kansainvälinen tilinpäätöskäytäntö, joka on lähtökohtaisesti tarkoitettu konsernitilinpäätökseksi pörssiyhtiöille Euroopan unionin alueella. (Leppiniemi 2018.) IFRS-normisto on laaja kokonaisuus, joka sisältää tilinpäätöksen laatimista koskevat yleiset perusteet, kansainväliset tilinpäätösstandardit ja tulkintaohjeet (Haaramo 2012, 32).

Suomalaisella tilinpäätöskäytännöllä tarkoitetaan kirjanpitolain, kirjanpitoasetuksen ja kirjanpitolautakunnan antamien yleisohjeiden ja lausuntojen muodostamaan kokonaisuutta. Tätä kokonaisuutta kutsutaan usein myös lyhennettä FAS, joka muodostuu sanoista Finnish Accounting Standards. (Ihamäki 2020.)

Aineeton hyödyke tarkoittaa omaisuutta, jolla ei ole fyysistä olomuotoa, mutta se tuottaa tuloja useammalla kuin yhdellä tilikaudella. Aineettomia hyödykkeitä ovat esimerkiksi tietokoneohjelmat, lisenssit ja patentit. (Bragg 2015, 144–145.)

Hankintameno kuvastaa sitä arvoa, jolla omaisuutta on hankittu yrityksen omistukseen. Hankintamenoksi voidaan laskea myös omaisuuteen sen omistusaikana tehdyt perusparrukset. (Visma 2020.)

Aktivoimisella tarkoitetaan hankintamenoa jaksottamista taseeseen. Tämän edellytyksenä on, että hyödyke, jonka hankintamenoa ollaan aktivoimassa, tuottaa tuloa useammalla kuin yhdellä tilikaudella. Aineellisilla ja aineettomilla hyödykkeillä aktivoimiseen liittyy eri säännöksiä. (Rekola-Nieminen 2016.)

Tutkimusmenoilla tarkoitetaan menoja, jotka syntyvät uuden tiedon hankkimisesta ja tiedon soveltamistarkoitusten etsimisestä, tuote- ja prosessivaihtoehtojen etsimisestä sekä uusien tai paranneltujen tuote- ja prosessivaihtoehtojen hahmottelemisesta (Kirjanpitolain uudistamistyöryhmä 1995:n raportti Osa 1 1996, 86). Tutkimusmenot on kirjattava tilikauden kuluksi (KPL 5 luku 8 §).

Kehittämismenoihin kuuluvat sellaisesta toiminnasta syntyvät menot, joissa muun muassa arvioidaan uusia tai parannettuja tuote- ja prosessivaihtoehtoja, suunnitellaan, valmistetaan ja testataan tuotantoa edeltäviä prototyyppisiä ja malleja sekä suunnitellaan uutta teknologiaa vaativien työkaluja, muotteja ja malleja. Lisäksi koelaitosten suunnittelu ja rakentaminen sekä niiden toiminta ennen tuotantoyksiköksi muuttumista on kehittämistoimintaa uusien ohjelmistotuotteiden kehittämisen ohella. (Kirjanpitolain uudistamistyöryhmä 1995:n raportti Osa 1 1996, 87). Kehittämismenot on mahdollista aktivoida, jos ne tuottavat tuloja useammalla tilikaudella (KPL 5 luku 8 §).

2 Tilinpäätöskäytännöt

Suomessa liiketoimintaa harjoittavalla on velvollisuus laatia konsernitilinpäätös kansainvälistä tilinpäätösstandardistoa noudattaen, jos kirjanpitovelvollisen liikkeelle laskemat arvopaperit ovat kaupankäynnin kohteena Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa säännellyllä markkinalla. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla kirjanpitolaissa tarkoitetaan Euroopan unionissa sovellettavia standardeja. Mikäli kirjanpitovelvollinen on edellä kuvaillun kaltainen, mutta ei ole velvoitettu laatimaan konsernitilinpäätöstä, tilinpäätös tulee laatia kansallista tilinpäätöskäytäntöä noudattaen. (KPL 7a luku 1 §; KPL 7a luku 2 §.) Esimerkiksi kirjanpitolain 1 luvun 6a §:n mukaisen pienkonsernin ei tarvitse laatia konsernitilinpäätöstä, jolloin sen tulee laatia tilinpäätös suomalaisen tilinpäätöskäytännön mukaan (Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624 8 luku 9 §). Suomalainen tilinpäätöskäytäntö muodostuu kirjanpitolaista 30.12.1997/1336, kirjanpitoasetuksesta 30.12.1997/1339 sekä kirjanpitolautakunnan antamista yleisohjeista ja lausunnoista. Suomalaista tilinpäätöskäytäntöä kutsutaan usein lyhenteellä FAS (Finnish Accounting Standards). (Ihamäki 2020.)

International Financial Reporting Standards (IFRS) on lähtökohtaisesti tarkoitettu konsernitilinpäätökseksi pörssiyrityksille Euroopan unionin alueella (Leppiniemi 2018). IFRS-tilinpäätöksen lähtökohta on eri kuin suomalaisen tilinpäätöskäytännön: IFRS-tilinpäätös perustuu sijoittajan näkökulmaan. Euroopan unionin valtioiden tilinpäätöskäytäntöjä alettiin yhtenäistämään vertailtavuuden parantamiseksi, jotta sijoittajat pystyivät vertailemaan yrityksiä arvopaperimarkkinoilla. Suomalainen tilinpäätöskäytäntö perustuu puolestaan velkojien suojaan. (Haaramo 2012, 27, 33.) Velkojien suojalla pyritään luomaan velkojille oikeuksia tiettyihin tilanteisiin. Esimerkiksi osakeyhtiölain 21.7.2006/624 14 luvun 2 §:ssä todetaan velkojilla olevan oikeus vastustaa osakepääoman alentamista sekä lain 16 luvun 6 §:ssä velkojilla on oikeus vastustaa kahden osakeyhtiön sulautumista toisiinsa. (OYL14 luku 2 §; OYL 16 luku 6 §.)

IFRS-normisto on laaja kokonaisuus, joka sisältää tilinpäätöksen laatimista koskevat yleiset perusteet (Framework), kansainväliset tilinpäätösstandardit (IFRS/IAS) ja tulkintaohjeet (IFRIC/SIC). Kansainvälisen tilinpäätösnormiston aikaisempi nimi on ollut International Accounting Standards (IAS), ja normistossa esiintyykin osa standardeista IAS nimellä. (Haaramo 2012, 32). Tässä työssä keskitytään IFRS-normiston osalta vain kansainvälisiin tilinpäätösstandardeihin eli IFRS- ja IAS-standardeihin.

2.1 Sovellettava tilinpäätöskäytäntö

Koska Suomessa listatun yhtiön on lain mukaan laadittava konsernitilinpäätös kansainvälisen tilinpäätösnormiston mukaan, on epäilty, että listautumista ei koeta houkuttelevaksi. IFRS:n käyttöönotto on suuri muutos yhtiön käytäntöihin ja siitä seuraa väistämättä kustannuksia. Listautumista helpottamaan on kehitetty vaihtoehtoinen kauppapaikka, First North, jolle listautuminen ei vaadi konsernitilinpäätöksen laatimista IFRS-normiston mukaan. (Leppiniemi 2018.)

Vaihtoehtoinen markkinapaikka First North Finland kuuluu Nasdaq-konserniin (Finanssivalvonta 2018). First North -listaa kuvataan kasvuyhtiöiden markkinapaikaksi ja kyseiselle listalle listautuneilla yhtiöillä on kevennettyjä velvollisuuksia muun muassa kirjanpidon ja sijoittajaviestinnän suhteen. Tämä lisää riskiä sijoittajien näkökulmasta, mutta tuottomahdollisuudet voivat olla paremmat kuin päälistalla. (Nordnet 2020.) Tilinpäätökseen ja siitä raportointiin liittyy myös huojennus, kun listautuvien yhtiöiden ei tarvitse laatia IFRS-tilinpäätöstä. Listalle haluavien yhtiöiden tulee kuitenkin noudattaa kauppapaikan sääntöjä. (Finanssivalvonta 2020.)

Kauppapaikan säännöissä sanotaan tilinpäätökseen liittyen, että sen voi laatia yrityksen kotimaan lainsäädännön mukaan. Säännöstössä veloitetaan kauppapaikan yrityksiltä tilinpäätöksen valmistumista 6 kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä kansallinen lainsäädäntö huomioiden. Suomessa toimivien yritysten kohdalla tämä tarkoittaa, että tilinpäätöksen on kuitenkin valmistuttava 4 kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. (KPL 3 luku 6 §; Nasdaq 2019, 22, 39.)

First North -kauppapaikasta on tehty tutkimuksia lähinnä opiskelijoiden lopputöissä sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Nämä tutkimukset ovat liittyneet pääasiassa ensimmäiseen julkiseen osakkeiden liikkeeseen laskemiseen (Initial Public Offering, IPO). Esimerkiksi Bruzgyte ja Guliyeva (2016) tutkivat, mitkä tekijät vaikuttavat osakkeille asetettavaan hintaan First North Stockholm -kauppapaikalla. Weilandin (2018) tutkimuksessa IPO:a vertaillaan Suomen ja Ruotsin välillä kahdessa kauppapaikassa, päälistalla ja First North -listalla.

First North Finland -listalla ei ole erikseen kielletty IFRS-tilinpäätöksen laatimista, joten listalla olevat yhtiöt voivat halutessaan laatia konsernitilinpäätöksensä myös IFRS:n mukaan (Finanssivalvonta 2020). Tästä syystä työssä käsitellään molempia tilinpäätöskäytäntöjä.

2.2 Tilinpäätöksen yleiset piirteet

Suomalaisessa tilinpäätöskäytännössä tilinpäätöstä laadittaessa on annettava oikea ja riittävä kuva toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tämän lisäksi yleisenä tilinpäätösperiaatteena pidetään olennaisuutta. Kirjanpitolaissa todetaan, että asia on olennainen ja se tulee sisällyttää tilinpäätökseen, jos sen pois jättämisestä voidaan kohtuullisesti olettaa olevan vaikutusta tilinpäätöksen perusteella tehtävään päätöksentekoon. Olennaisuutta arvioitaessa huomio on kiinnitettävä kokonaisuuteen. (KPL 3 luku 2 §; KPL 3 luku 2a §.)

IFRS-muotoisen tilinpäätöksen periaatteet ja vaatimukset on kerrottu IAS 1 -standardissa. Kyseisen standardin tavoitteena on varmistaa tilinpäätösten vertailtavuus eri maiden välillä. Lähtökohtana on vaatimus, että tilinpäätös, joka on laadittu IFRS-normiston mukaan, antaa oikean kuvan yhtiön taloudellisesta asemasta, tuloksesta ja rahavirroista. (Halonen ym. 2017, 2.)

Muut suomalaisen tilinpäätöskäytännön yleiset tilinpäätösperiaatteet on lueteltu KPL 3 luvun 3 §:ssä. Nämä periaatteet ovat oletus toiminnan jatkuvuudesta, johdonmukaisuus, sisältöpainotteisuus, varovaisuus, tilinavauksen perustuminen edellisen tilikauden päättäneeseen taseeseen, suoriteperuste, tase-eriin merkittävien erien erillisarvostus sekä nettotamiskielto. (KPL 3 luku 3 §.) IFRS-tilinpäätöksen yleisiin piirteisiin kuuluu samoja piirteitä, sillä toiminnan jatkuvuus, esittämistavan johdonmukaisuus, suoriteperuste, erien vähentäminen toisistaan sekä olennaisuus ja erien yhdistäminen ovat myös IFRS-tilinpäätöksen periaatteita. Näiden lisäksi yleisiä piirteitä ovat raportointitiheys ja vertailutiedot. (IAS 1 kohdat 25–46.)

Suomalaisessa tilinpäätöskäytännössä toiminnan jatkuvuuden periaatteella tarkoitetaan, että toiminta tulee jatkumaan seuraavilla tilikausilla (Leppiniemi & Kisanlahti 2016, 138). IFRS:n mukainen määritelmä toiminnan jatkuvuudelle vastaa suomalaisessa tilinpäätöskäytännössä tunnettua määritelmää eli tilinpäätös laaditaan olettaen toiminnan jatkuvan (IAS 1 kohta 25). Alibhai ym. (2019, 62) lisäävät toiminnan jatkuvuuteen liittyen, että toiminnan jatkuvuus on olettamus, ja jos tilinpäätös laaditaan tämän olettamuksen mukaan, sitä ei tarvitse mainita tilinpäätöksessä. On kuitenkin huomattava, että mikäli tilinpäätös on laadittu IFRS-standardien mukaan, tästä on ilmoitettava liitetiedoissa (IAS 1 kohta 16).

Johdonmukaisuus tilinpäätösperiaatteena tarkoittaa, että jaksotus- ja arvostuskysymykset tulee ratkaista samalla tavalla tilikaudesta toiseen. Tilinpäätöksen käyttäjän on pystyttävä luottamaan siihen, että erot tilinpäätöksien välillä johtuvat liiketoiminnasta eivätkä jaksotus

-ja arvostuskysymyksiä uudelleen määrittelystä. (Rekola-Nieminen 2016.) IAS 1 kohdan 45 mukaan tilinpäätöksen erät on esitettävä samalla tavalla tilikaudesta toiseen. Standardiin on lisätty, että toiminnan luonteen muuttuessa esittämistavaksi on valittava asianmukaisin tapa ja tilanteissa, joissa toinen IFRS-standardi niin velvoittaa, on esittämistapaa muutettava. (IAS 1 kohdat 45–46.)

Toiminnan jatkumisen ja johdonmukaisuuden periaatteen lisäksi myös suoriteperuste sekä netottamiskielto mainitaan molempien tilinpäätöskäytäntöjen piirteissä. Suoriteperusteen mukaan liiketoimen toteutuminen määrää sen tilikauden, jolle liiketoimi kirjataan. Tällöin ei huomioida sitä, milloin kyseisestä toimesta saadaan tai maksetaan rahaa. (Haaramo, Palmuaro & Peill 2005, luku 2.) Kirjanpitolaissa netottamiskielto on esitetty kyseisellä nimellä, mutta IAS 1 -standardin kohdassa 32 erää kutsutaan ”erien vähentäminen toisistaan”. Sisältö on kuitenkin sama, sillä taseen vastaavien ja vastattavien, tai varojen ja velkojen, erät on esitettävä erillään eikä niitä saa vähentää toisistaan. Sama koskee tuloslaskelman tuottoja ja kuluja. (KPL 3 luku 3 §; IAS 1 kohta 32.)

Viides yhteinen tekijä suomalaisen tilinpäätöskäytännön ja IFRS-tilinpäätöksen välillä on olennaisuus, joka IFRS-tilinpäätöksessä kulkee nimellä olennaisuus ja erien yhdistämien. IAS 1 kohta 29:n mukaan ”kaikki olennaiset samankaltaisten erien muodostamat luokat” on esitettävä erillisinä. Tällä tarkoitetaan, että tilinpäätöstä laaditaan useista liiketapahtumista, jotka jaotellaan niiden luonteen mukaisesti luokkiin. Mukana saattaa olla eriä, jotka eivät itsessään ole olennaisia, jolloin ne tulee yhdistää vastaavanlaiseen luokkaan. (IAS 1 kohdat 29–30.)

Erän olennaisuuden voi päätellä siitä, antaako tilinpäätös oikean kuvan toiminnasta, jos kyseistä erää ei ilmoitettaisi vai voisiko tästä syntyä mahdollisesti virheellinen ymmärrys. (Haaramo ym. 2005, luku 2.) On esitetty, että alle 5 %:n suuruinen osuus varoista tai nettotulosta olisi epäolennaista, jolloin tämän suuruista erää ei tarvitsisi eritellä. Tätä tapaa oleellisten erien määrittelyssä ei ole kuitenkaan hyväksytty universaalisti. Tapa on tiettyjen erien suhteen käyttökelpoinen, mutta laadullisilla tiedoilla ei ole mahdollisuutta täyttää tätä kriteeriä olomuotonsa vuoksi. Myös määrälliset erät, jotka jäävät alle 5 %:iin, voivat olla hyvinkin merkittäviä tilinpäätöksen antaman informaation kannalta. Esimerkiksi tilanteissa, jossa lain rikkomisen seuraamukset olisivat rahallisesti alle 5 % varoista, olisi tämän kaltaisesta tapahtumasta joka tapauksessa ilmoitettava tilinpäätöksessä. (Alibhai ym. 2019, 63.)

Loput kaksi IFRS:n mukaista tilinpäätöksen yleispiirrettä ovat raportointitiheys ja vertailutiedot. IAS 1 kohta 36 velvoittaa yritystä esittämään tilinpäätöksensä vähintään kerran

vuodessa ja kohdassa 38 puolestaan säädetään vertailutiedoista, joilla tarkoitetaan, että tilinpäätöksessä esitettävistä luvuista on annettava tieto myös edelliseltä kaudelta. (IAS 1 kohdat 36, 38.) Nämä periaatteet löytyvät myös suomalaisesta lainsäädännöstä, vaikka niitä ei ole varsinaisesti tilinpäätöksen periaatteiksi asetettu. Vertailutiedot edellytetään IFRS:n tapaan edelliseltä tilikaudelta ja tilikauden pituus on 12 kuukautta. (KPL 1 luku 4 §; KPL 3 luku 1 §.)

Loput suomalaisen tilinpäätöskäytännön mukaisista tilinpäätösperiaatteista ovat sisältöpainotteisuus, varovaisuus, tasejatkuvuus sekä erillisarvostus. Sisältöpainotteisuudessa huomio tulee kiinnittää ensisijaisesti liiketapahtuman tosiasialliseen sisältöön oikeudellisen muodon sijaan, kun taas varovaisuuden periaatteen mukaan huomioidaan muun muassa vain päättyneen tilikauden voitot. Tasejatkuvuudella tarkoitetaan, että seuraavan tilikauden avaus perustuu edellisen tilikauden päättäneeseen taseeseen. (KPL 3 luku 3 §.) Erillisarvostuksella veloitetaan, että taseessa olevat erät on arvostettava erikseen. Siten esimerkiksi pysyvien vastaavien hyödykkeille ei saa tehdä yhtä poistosuunnitelmaa kattamaan koko erää, vaan jokaiselle hyödykkeelle on tehtävä oma poistosuunnitelmansa. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 142–143.)

Suomalaisen tilinpäätöskäytännön ja IFRS:n mukaisissa tilinpäätösperiaatteissa on huomattavissa paljon yhtäläisyyksiä. Samat periaatteet laatisesta on esitettyinä lähes identtisinä molemmissa käytännöissä. Tämä johtuu siitä, että esimerkiksi toiminnan jatkuvuuden periaate, olennaisuus, johdonmukaisuus ja suoriteperuste ovat yleisesti hyväksytyjä periaatteita tilinpäätöksissä. (Bragg 2015, 6–7.)

2.3 Tilinpäätösasiakirjat

Suomalaisen tilinpäätöskäytännön mukaan tilinpäätös muodostuu KPL 3 luvun 1 §:n mukaan taseesta, tuloslaskelmasta sekä näitä täydentävistä liitetiedoista. Suuryritysten ja yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen on laadittava rahoituslaskelma, joka voi vaatia myös liitetietoja. Taseesta, tuloslaskelmasta ja mahdollisesta rahoituslaskelmasta on annettava vertailutieto edelliseltä vuodelta. Mikäli tiedot eivät jostain syystä ole vertailukelpoiset, tästä on mainittava tilinpäätöksessä. Lisäksi julkisten osakeyhtiöiden on liitettävä tilinpäätöksen yhteyteen toimintakertomus. Näiden asiakirjojen on muodostettava yhtenäinen ja selkeä kokonaisuus. (KPL 3 luku 1 §.)

IFRS-muotoisen tilinpäätöksen sisällöstä määrää IAS 1 -standardi. Tilinpäätös muodostuu voittoa tai tappiota ja muita laajan tuloksen eriä osoittavasta laskelmasta, taseesta, laskelmasta oman pääoman muutoksista sekä rahavirtalaskelmasta. Lisäksi tilinpäätöksessä on

esitettävä liitetiedot jokaisesta tilinpäätöslaskelmasta ja liitetiedoissa on oltava maininta, mitä tilinpäätöslaskelmaa kyseinen liitetieto täydentää. Tilinpäätöslaskelman osat tulee esittää selkeästi erillään muusta informaatiosta ja IFRS-standardeja on sovellettava vain tilinpäätöslaskelmiin ja liitetietoihin. Siten tilinpäätöksen ohessa esitettävien raporttien ei tarvitse noudattaa standardeja. (Halonen ym. 2017, 4–5.)

Suomalaisessa tilinpäätöskäytännössä tuloslaskelma- ja tasekaavat on ilmoitettu kirjanpitoasetuksessa. Tasekaavoja on yksi, mutta yrityksen koon mukaan tase voidaan esittää myös huojennettuna versiona. Yleinen versio on kuitenkin asetuksen mukainen eikä erittelyjä saa muuttaa. Mikäli joku rivi jää tyhjäksi sekä päättyneen tilikauden kohdalla että edellisen tilikauden kohdalta, tulee kyseinen rivi jättää pois. On myös mahdollista yhdistää tiettyjä eriä, mikäli ne eivät ole olennaisia oikean ja riittävän kuvan antamisessa. (Kaisanlahti & Leppiniemi 2018, 41–42.)

Tuloslaskelmakaavoja on sen sijaan kaksi: kululajikohtainen ja toimintokohtainen tuloslaskelma. (KPA 1 luku 1 §; KPA 1 luku 2 §.) Kaavoissa annettua järjestystä ei saa muuttaa, koska tasekaavat on rakennettu siten, että ylempänä olevat erät ovat läheisemmin yhteydessä kirjanpitovelvollisen liiketoimintaan. Eriä voi kuitenkin yhdistellä, mikäli niiden erittely ei ole olennaista oikean ja riittävän kuvan antamisessa. Liikevaihto, tilikauden voitto tai tappio sekä asetuksessa isoin kirjaimin kirjoitetut erät tulee kuitenkin esittää aina erillään. (Kaisanlahti & Leppiniemi 2018, 42; 46–47.)

Toisin kuin suomalaisessa tilinpäätöskäytännössä, IFRS-tilinpäätöksessä ei esitetä tarkkoja kaavoja, joiden mukaan tuloslaskelma ja tase tulisi ilmoittaa. Tase muodostuu IAS 1 -standardin kohdan 54 esittämien erien ympärille. Lisäksi kohdassa 55 todetaan, että yhtiön on esitettävä taseessaan myös muita eriä kohdan 54 ohella sekä otsikoita ja välisummia, jos ne vaikuttavat saatavaan kuvaan taloudellisesta asemasta. Taseessa tehdään vastaavien ja vastattavien sijaan jako lyhyt- ja pitkäaikaisiin eriin, joista säädetään IAS 1 -standardin kohdissa 66–76 tarkemmin. (IAS 1 kohdat 54–55, 60.)

Myös tuloslaskelma eroaa suomalaisessa tilinpäätöksessä käytettävästä laskelmasta. Erän virallinen nimi on voitto tai tappiota ja muita laajan tuloksen eriä osoittava laskelma, ja siitä tulee käydä ilmi voitto tai tappio, muiden laajaan tuloksen erien yhteenlaskettu summa sekä kauden laaja tulos (IAS 1 kohta 81A). Muut laajan tuloksen erät muodostuvat tuotto- ja kulueristä, jotka jaetaan kahteen ryhmään: niihin, joita ei siirretä myöhemmin tulosvaikutteisiksi ja niihin, jotka siirretään myöhemmin tulosvaikutteisiksi. IFRS-standardit eivät vaadi tai salli näiden erien kirjaamista tulosvaikutteisesti, koska erien muutokset ovat

markkinaperäisiä. (Haaramo, Palmuaro & Peill 2018, 30.) Kauden laajalla tuloksella puolestaan tarkoitetaan voiton tai tappion ja muiden laajan tuloksen erien yhteismäärää (IAS 1 kohta 81A).

IAS 1 kohta 10 antaa yhtiölle vapauden muuttaa erien otsikointia siitä, miten ne on standardissa ilmoitettu. Tämän takia yhtiöt voivat käyttää nimitystä tuloslaskelma tai laaja tuloslaskelma. (IAS 1 kohta 10.) Tämä on erityisen hyödyllistä tilanteessa, jossa tuloslaskelma esitetään kahdessa osassa. Mikäli käytetään yhtä laskelmaa, erää voi kutsua laajaksi tuloslaskelmaksi ja tässä tuloslaskelman jatkona esitetään muut laajan tuloksen erät. Kahden laskelman kokonaisuudesta muodostuu tuloslaskelma ja laaja tuloslaskelma. Tässä vaihtoehdossa tuloslaskelma esitetään ennen laajaa tuloslaskelmaa. Tuloslaskelma alkaa liikevaihdosta ja päättyy siihen tulokseen, joka merkitään kertyneisiin voittovaroihin. Tämän jälkeen välittömästi esitettävä laaja tuloslaskelma alkaa voitosta tai tappiosta, jota seuraa muut laajan tuloksen erät. (Haaramo ym. 2018, 28; Halonen ym. 2017, 9.)

IFRS-tilinpäätöksessä tase ja tuloslaskelma ovat siis löyhemmin säädeltyjä esittämistavan suhteen kuin suomalaisen tilinpäätöskäytännön mukaan. Silti IFRS-tilinpäätöksen laatijoiden joukossa vallitsi pitkään vakiintunut tapa tilinpäätöksen muodostamisessa. Tilinpäätös alkoi tilinpäätöslaskelmista, joita seurasivat liitetiedot alkaen tuloslaskelmasta ja tämän jälkeen taseesta. Lopuksi käytiin läpi liiketoiminnan riskit. Nykyään yhtiöt kuitenkin muokkaavat tilinpäätöksen erien paikkoja oman liiketoiminnan raportoimiseen sopivaksi. (Haaramo ym. 2018, 26.)

Laskelmaa oman pääoman muutoksista ei vaadita suomalaisessa tilinpäätöskäytännössä omana tilinpäätösasiakirjana, mutta oman pääoman muutoksista on annettava liitetieto taseen vastattavia koskeissa liitetiedoissa (KPA 2 luku 5 §). IFRS:n vaatima laskelma oman pääoman muutoksista kuvaa tilikauden aikana omassa pääomassa tapahtuneet muutokset. IAS 1 kohdassa 106 on esitetty kolme erää, jotka yhtiön on huomioitava kyseisessä laskelmassa. Standardin mukaan laskelmassa tulee esittää laajan tuloksen erät siten, kuin ne jakautuvat emoyhteisöön kuuluville omistajille ja määräysvallattomille omistajille, IAS 8 mukaisen takautuvan soveltamisen ja oikaisujen vaikutukset oman pääoman eriin sekä jokaisesta oman pääoman erästä tehty täsmäytyslaskelma. (IAS 1 kohta 106.)

Sekä suomalaisessa tilinpäätöskäytännössä että IFRS-standardeissa on laskelma liittyen yrityksen rahavirtoihin. Suomalaisessa käytännössä erän nimi on rahoituslaskelma, kun taas IFRS:n mukaan erää kutsutaan rahavirtalaskelmaksi. Erän sisältö on kuitenkin mo-

lemmissä käytännöissä sama: se muodostuu liiketoiminnan, investointien sekä rahoituksen rahavirroista. Liiketoiminnan rahavirrat kuvastavat, miten yritys on pystynyt tilikauden aikana säilyttämään toimintaedellytyksensä toiminnastaan aikaansaaduilla tuotoilla turvautumatta ulkoisiin rahoituslähteisiin. Investointien rahavirta kertoo sen, miten rahoja on käytetty pitkän aikavälin rahavirran kerryttämiseen. Rahoituksen rahavirrat kertovat oman ja vieraan pääoman muutokset päättyneeltä tilikaudelta. IFRS-standardeissa rahoituksen rahavirtoihin kuuluvia eriä on täsmennetty, mutta esimerkiksi osakkeiden liikkeeseen laskemisesta saadut maksut sekä veloista suoritettut lyhennykset sisältyvät tähän rahavirtaan. (KPA 2 luku 1 §; IAS 7 kohdat 13, 16–17.)

IFRS:n rahavirtalaskelma eroaa suomalaisen kirjanpitoikäytännön mukaisesta rahoituslaskelmasta myös siten, että IAS 7 kohdan 1 mukaan rahavirtalaskelma on osa IFRS-tilinpäätöstä. Suomalaisen käytännön mukaan vain suuryritysten ja yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen on laadittava rahoituslaskelma ja siten se ei ole varsinainen tilinpäätökseen vaadittava osa kaikilla yrityksillä. (KPL 3 luku 1 §; IAS 7 kohta 1.)

Suomalaisen tilinpäätöskäytännön mukaan tilinpäätökseen kuuluu tuloslaskelman ja taseen lisäksi liitetiedot. Kirjanpitoasetuksessa 2 luvun 2–10 pykälissä on ilmoitettu vaadittavat liitetiedot muun muassa tuloslaskelmasta, taseesta, tilinpäätöksen laatimisperiaatteista sekä tilinpäätöksen esittämistavasta. (KPL 3 luku 1 §; KPA 2 luku 2–5 §.) IFRS-tilinpäätöksessä liitetieto vaaditaan myös esimerkiksi tilinpäätöksen laatimisperusteista, mutta liitetiedoissa on annettava tiedot myös niistä seikoista, jotka eivät tule ilmi muualla tilinpäätöksessä, mutta joilla on merkittävää vaikutusta tilinpäätöksestä saatavaan informaatioon. (Haaramo ym. 2005, luku 2.)

IFRS:n vaatimia liitetietoja on paljon, koska IFRS-tilinpäätöksen tavoitteena on lisätä läpinäkyvyyttä ja avoimuutta. Kattavien ja yksityiskohtaisten liitetietojen vaatiminen mahdollistaa tämän läpinäkyvyyden. (Torniainen 2004.) Yksityiskohtaisilla määräyksillä on kuitenkin kääntöpuolensa. On todettu, että IFRS-tilinpäätöksen laatiminen on mutkikas ja vaativa prosessi, jota ei helpota määräyksien jatkuva muuttuminen. (Leppiniemi 2018.)

Suomalaisen käytännön mukaan laadittuun tilinpäätökseen tulee edellä mainittujen erien lisäksi liittää toimintakertomus, mikäli kirjanpitovelvollinen on julkinen osakeyhtiö. Toimintakertomuksessa kerrotaan tilikauden olennaisista tapahtumista sekä seikoista, jotka eivät välttämättä tule esille tilinpäätöksessä. Tilinpäätös ja toimintakertomus eivät kuitenkaan saa antaa ristiriitaista tietoa eikä toimintakertomuksen ole tarkoitus olla tiivistelmä tilinpäätöksestä. Lisäksi on huomattava, että toimintakertomus ei ole osa tilinpäätöstä, vaan se

on tilinpäätöksen yhteydessä esitettävä asiakirja. (Leppiniemi & Kisanlahti 2016, 120–121; KPL 3 luku 1 §.)

Myös IFRS-tilinpäätöksessä on tämänkaltainen dokumentti, josta mainitaan IAS 1 kohdissa 13 ja 14. Osa yhtiöistä on halukkaita johdon taloudellisen katsauksen laatimiseen, jossa ne voivat esittää taloudellisen tuloksen ja taloudellisen aseman keskeisiä piirteitä sekä näihin liittyviä riskejä. Kuitenkaan tämänkaltainen raportti ei kuulu varsinaiseen tilinpäätökseen ja siten sitä ei säädellä IFRS-standardeissa. (IAS 1 kohdat 13–14.) Toisin sanoen johdon taloudellinen katsaus on vapaaehtoinen IFRS-tilinpäätöksessä. Huomioon tulee ottaa se seikka, että suomalaisen käytännön mukaan toimintakertomus on kuitenkin pakollinen listatuilla yhtiöillä. Vaikka konsernitilinpäätös laadittaisiin IFRS:n mukaan, toimintakertomus on kuitenkin pakollinen, jos yhtiö muodostaa julkisen osakeyhtiön. (Halonen ym. 2017, 5.) Tämä säännös on erityisen hyödyllinen tämän työn kannalta, kun tarkastellaan suomalaisen tilinpäätöskäytännön mukaan laadittuja konsernitilinpäätöksiä. Jos kehittämismenoja ei aktivoida, ei niistä ole merkintää taseessa tai liitetiedoissa. Tällöin toimintakertomuksesta on mahdollista löytää informaatiota kyseisistä menoista.

Suomalaisen tilinpäätöskäytännön mukainen tilinpäätös ja IFRS-standardien mukainen tilinpäätös eroavat toisistaan merkittävästi asiakirjojen sisältöjen perusteella. Kirjanpitoasetus määrittelee, miten tuloslaskelma ja tase tulee esittää, kun taas IFRS antaa vain erät, jotka taseeseen ja tuloslaskelmaan tulee sisällyttää. Vaikka rahoituslaskelma on sisällöltään sama molemmissa käytännöissä, sen pakollisuus vaihtelee tilinpäätöskäytäntöjen välillä. Lisäksi IFRS-tilinpäätöksessä yksi tilinpäätöksen osa on laskelma oman pääoman muutoksista. Vastaavanlaista laskelmaa ei suoranaisesti ole suomalaisessa käytännössä, mutta liitetiedoissa on oltava erittely oman pääoman muutoksista tilikauden aikana. (ks. 2.3.)

2.4 Aineeton hyödyke

Suomen lainsäädäntö erittelee taseen pysyviin vastaaviin kuuluvat aineettomat hyödykkeet viideksi eräksi, jotka ovat kehittämismenot, aineettomat oikeudet, liikearvo, muut aineettomat hyödykkeet sekä ennakkomaksut (KPA 1 luku 6 §). Ennakkomaksut käyttäytyvät eri tavalla kuin muut erät, sillä kyseessä on saamiserä. Sen sijaan kehittämismenot, aineettomat oikeudet, liikearvo ja muut aineettomat hyödykkeet voidaan aktivoida eli niiden hankintameno voidaan jaksottaa taseeseen, mikäli niihin kohdistuu tulonodotuksia seuraavilla tilikausilla. (Kisanlahti & Leppiniemi 2018, 174, 177; KPL 5 luku 5a §; KPL 5 luku 8 §; Leppiniemi & Kykkänen 2019, 90.)

Näistä eristä ainoastaan vastikkeellisesti hankittujen aineettomien oikeuksien hankintameno on pakko aktivoida, jos aineeton oikeus tuottaa tuloja seuraavilla tilikausilla. Muiden erien hankintamenojen suhteen, mukaan lukien sisäisesti aikaansaatujen aineettomien oikeuksien hankintameno, yhtiö voi päättää itse, aktivoiko se hankintamenoa vai ei, vaikka vastaiset tulonodotukset täytyisivätkin. (KPL 5 luku 5a §; KPL 5 luku 8 §; KPL 5 luku 9 §; KPL 5 luku 11 §).

IFRS ei jaottele aineettomia hyödykkeitä yhtä tiukasti tiettyihin eriin, vaan määrittelee aineettoman hyödykkeen. Se on nimensä mukaisesti aineeton eli se ei ole fyysisesti koskettavissa ja siltä odotetaan, että se tuottaa vastaista taloudellista hyötyä useamman kuin yhden tilikauden aikana (Bragg 2015, 144). Lisäksi aineettoman hyödykkeen on oltava yksilöitävissä ja aineettoman hyödykkeen omistavalla yhtiöllä tulee olla määräysvalta hyödykkeeseen (Haaramo ym. 2018, 196).

IAS 38 -standardin kohdassa 17 määritellään vastainen taloudellinen hyöty. Sillä tarkoitetaan, että hyödyke tuottaa myyntituloja tai muuta hyötyä tulevilla kausilla. Lisäksi kohdassa 22 todetaan, että hyödyn arvioimisessa keskeisessä osassa on johdon paras arvio tulevista taloudellisista olosuhteista, ja näiden olosuhteiden vaikutuksesta hyödykkeen arvoon sen vaikutusaikana. (IAS 38 kohdat 17, 22.)

Samassa standardissa kohdassa 12 käsitellään yksilöitävyyttä. Yksilöimisen edellytykseksi todetaan, että hyödyke täytyy pystyä erottamaan tai irrottamaan yhtiöstä sekä myymään, siirtämään tai lisensoimaan sellaisenaan tai siihen liittyvän sopimuksen kanssa. Omaisuuserän yksilöitävyys täytyy myös silloin, kun siihen liittyy laillinen oikeus, vaikka tämä oikeus ei olisikaan siirrettävissä. (IAS 38 kohta 12.)

Kolmas aineettoman hyödykkeen edellytys on määräysvalta. Yhtiöllä on määräysvalta aineettomaan hyödykkeeseen, jos se on ainut, joka pystyy hyödyntämään hyödykettä ja saamaan siitä vastaista taloudellista hyötyä sekä rajaamaan muiden osallisuutta hyödykkeen käyttöön. (IAS 38 kohta 13.)

Kun hyödyke täyttää nämä edellytykset, sen katsotaan IFRS:n mukaan olevan aineeton hyödyke. Ennen hyödykkeen taseeseen kirjaamista hyödykkeen on kuitenkin täytettävä vielä kaksi ehtoa. Vastainen taloudellinen hyöty, joka hyödykkeestä on mahdollista saada, on todennäköisesti sen omistavan yhtiön käytettävissä. Lisäksi aineettoman hyödykkeen hankintameno on oltava luotettavasti määritelty. Kun nämä ehdot täyttyvät aineettoman hyödykkeen määritelmän lisäksi, aineeton hyödyke on pakko kirjata taseeseen. (IAS 38 kohta 21.) Siten IFRS ei anna yhtiölle päätösvaltaa taseeseen kirjaamisen suhteen.

Myös aineettomien hyödykkeiden arvostamisessa on eroja tilinpäätöskäytäntöjen välillä. Suomalaisessa tilinpäätöskäytännössä hyödykkeet arvostetaan pääsääntöisesti hankintamenuon (Halonen ym. 2017, 47). Myös IFRS:n mukaan laadittavassa tilinpäätöksessä aineeton hyödyke on arvostettava hankintamenuon, mutta vain aluksi. Tämän jälkeen yhtiö voi jatkaa arvostamista hankintamenuon tai halutessaan vaihtaa arvostusmenetelmäksi uudelleenarvostusmallin. (Haaramo ym. 2018, 197.) Hankintamenomallia ja uudelleenarvostusmallia käsitellään tarkemmin luvussa 3.3 kehittämismenojen yhteydessä.

Suomalaisen tilinpäätöskäytännön mukaan aineettomat hyödykkeet, pois lukien aineettomat oikeudet ja ennakkomaksut, on poistettava vaikutusaikanaan tai enintään kymmenessä vuodessa, jos vaikutusaikaa ei voida luotettavasti arvioida. Aineettomat oikeudet on poistettava vaikutusaikanaan, kun taas ennakkomaksut poistuvat ennakkoon maksetun hyödykkeen vastaanottamisen jälkeen. (Kaisanlahti & Leppiniemi 2018, 177; KPL 5 luku 5a §; KPL 5 luku 8 §; KPL 5 luku 9§; KPL 5 luku 11 §.)

IFRS-normistossa taloudellinen vaikutusaika voi olla joko rajallinen tai rajoittamaton. Jos hyödykkeen vaikutusaika on rajallinen, hyödykkeestä tehdään poistoja. Poistot on jaettava koko vaikutusajalle, ja mikäli kulujen jakautuminen ei ole tarkalleen tiedossa, käytetään tasapoistomenetelmää. Poistot on kirjattava kyseisen tilikauden rasitukseksi, jollei jokin standardi vaadi poistojen sisällyttämistä toisen omaisuuserän kirjanpitoarvoon. Jos vaikutusaika on rajoittamaton, poistoja ei tehdä, vaan tällöin hyödykkeen arvo tarkistetaan vuosittain arvonalentumisen varalta. Myös silloin, kun epäillään hyödykkeen arvon laske-
neen, on arvo tarkistettava. (IAS 38 kohdat 97, 107–108.)

Suurin ero aineettomien hyödykkeiden käsittelyssä ilmenee niiden määrittelyjen välillä sekä taseeseen kirjaamisen kohdalla. Suomalaisessa käytännössä laki ilmoittaa aineettomiin hyödykkeisiin sallittavat erät, kun taas IFRS määrittelee aineettoman hyödykkeen. Aktivoimisen suhteen käytännöt eroavat siten, että suomalaisessa tilinpäätöskäytännössä aktivoimiseen annetaan mahdollisuus, mutta IFRS-normistoa noudatettaessa aktivoimiskriteerit täyttävät erät on pakko aktivoida. (ks. 2.4.) Tämä kahtiajako tullaan huomaamaan myös kehittämismenojen kohdalla pääluvussa 3.

2.5 Aikaisempia tutkimuksia aineettomista hyödykkeistä

Aineettomien hyödykkeiden osuudet vaihtelevat suuresti yhtiöiden välillä. Toisilla toimialoilla, kuten teknologian ja lääkekehityksen parissa toimivilla yhtiöillä, aineettomien hyödykkeiden osuus omaisuudesta voi olla hyvinkin suuri. Tämä johtuu osittain siitä, että

näiden toimialojen yhtiöt panostavat paljon aineettomien hyödykkeiden, kuten patenttien, kehittämiseen. (Haaramo ym. 2018, 195.)

Tämän kaltaisia tuloksia on havaittu kansainvälisissä tutkimuksissa. Esimerkiksi Arrighetti, Landini ja Lasagni (2014, 202) selvittivät tutkimuksessaan italialaisten yritysten osalta, mitkä tekijät vaikuttavat aineettomiin hyödykkeisiin investoimiseen. Heidän tutkimuksensa osoittivat, että nämä tekijät olivat yrityksen sisäisten ominaisuuksien aiheuttamia ja he totesivatkin, että investoiminen aineettomiin hyödykkeisiin kasvaa yrityksen koon ja inhimillisen pääoman myötä. Aineettomiin hyödykkeisiin panostettiin myös niissä tilanteissa, joissa yrityksellä oli jo olemassa aineettomia hyödykkeitä. Tämä osoitti, että aineeton omaisuus kumuloitui ajan saatossa ja siksi toisilla toimialoilla näihin hyödykkeisiin investoidaan enemmän. (Arrighetti, Landini & Lasagni 2014, 202.)

Myös muun muassa Gu ja Lev (2001, 7–8, 24) osoittavat tutkimuksessaan, että aineettomilla hyödykkeillä on tapana keskittyä tietyille toimialoille. He tutkivat yritysten tilinpäätöksiä vuosilta 1990–1998 ja hakivat tietoja lisensointien tuloista. Tulokseksi he saivat 198 yritystä eri toimialoilta, ja näistä toimialoista eniten lisensoinnista sai tuloja tutkimus- ja kehittämistoiminnan kannalta intensiivisimmät alat, kuten lääketeollisuus, tietotekniikka ja ohjelmistojen kehittäjät. Vähiten hyötyjä kehittämistoiminnasta saivat elintarviketeollisuus, kaivostoiminta sekä öljyn ja kaasun tuotanto. (Gu & Lev 2001, 7–8, 24.)

3 Kehittämismenot tilinpäätöskäytännöissä

Seuraavissa alaluvuissa käsitellään pääasiassa kehittämismenoja sekä suomalaisen tilinpäätöskäytännön että kansainvälisen tilinpäätöskäytännön näkökulmasta. Tutkimusmenot käsitellään hyvin pintapuolisesti, sillä ne eivät ole tutkimuksen kannalta oleellisia. Tutkimusmenot on kuitenkin syytä käydä läpi, sillä ne muodostavat kehittämismenojen kanssa hyvin kiinteän kokonaisuuden. Tämän kokonaisuuden osat on pystyttävä erottelemaan toisistaan, jotta kehittämismenot on mahdollista aktivoida.

3.1 Kehittämismenot suomalaisen tilinpäätöskäytännön mukaan

KPL 5 luvun 8 pykälän 1 momentin mukaan tutkimusmenot on kirjattava tilikauden kuluiksi. Tutkimusmenot on aina kirjattava kuluksi, vaikka niihin liittyisikin tulonodotuksia. Toisin sanoen tutkimusmenoja koskee aktivoimiskielto, sillä niiden yhteys hyödykkeeseen on välillisempi kuin kehittämismenojen. Tutkimusmenoja ei myöskään voida käsitellä muina pitkävaikutteisina menoina, sillä tällöin aktivoimiskieltoa pystyttäisiin kiertämään. (Kaisanlahti & Leppiniemi 2018, 172, 313; Leppiniemi & Kykkänen 2019, 89.)

Kirjanpitolaissa mainitun tutkimusmenojen kuluksi kirjaamisen taustalla on IAS 38 -standardi. Koska kyseinen standardi määrittelee tarkasti tutkimus- ja kehittämistoimintaa, katsottiin, että tarkka säätäminen kansalliseen lakiin näiden osalta ei ollut järkevää, sillä kansainvälisen standardin oletettiin muuttuvan ajan myötä. Siksi valtuutus niin tutkimusmenojen kuin myös kehittämismenojenkin määrittelyyn standardin mukaisesti annettiin silloiselle kauppa- ja teollisuusministeriölle. (HE 126/2004 vp, 21.)

Voimassa olevassa kirjanpitolaissa tutkimusmenojen määrittely jää yhä avoimeksi ja uusimmassa esityksessään liittyen tutkimusmenoihin, hallitus on esittänyt, että nykyisin esitöiden mukainen määrittely tutkimusmenoille on suotavin. Esitöillä hallitus viittaa Kirjanpitolain uudistamistyöryhmä 1995:n raportin ensimmäiseen osaan. Kyseisen raportin mukaan tutkimustoimintaa ovat uuden tiedon hankkiminen ja sen soveltamiskohtien etsiminen, tuote- ja prosessivaihtoehtojen etsiminen sekä uusien tai paranneltujen tuote- tai prosessivaihtoehtojen luonnostelu. (HE 89/2015 vp, 88; Kirjanpitolain uudistamistyöryhmä 1995:n raportti Osa 1, 86.)

Hallituksen esityksessä HE 89/2015 (HE 89/2015 vp, 89) perusteltiin työ- ja elinkeinoministeriön asetus kehittämismenojen aktivoimisesta 19.12.2008/1066 kumottavaksi, koska asetus ei vastannut enää sen perustana ollutta standardistoa. Sittemmin asetus kumottiin ja aktivoimiskelpoisia menoja ei enää määritellä lainsäädännössä. Hallitus esitti kuitenkin,

että kirjanpitolautakunta voi antaa ohjeistusta kehittämismenojen aktivointiin liittyen ja ohjata niitä hyvän kirjanpitotavan mukaisiksi. Samaisessa esityksessä todettiin myös, että on hyvän kirjanpitotavan mukaista tukeutua kansainvälisiin IAS/IFRS-standardeihin, jos tarkempaa ohjeistusta ei ole saatavilla ja standardit eivät ole ristiriidassa suomalaisen lain kanssa. (HE 89/2015 vp, 89–90.) Tällä viitataan kirjanpitolautakunnan lausuntoon KILA 1767/2005 päästöoikeuksien kirjaamisesta, jossa todetaan, että IAS/IFRS-normistoon voidaan tukeutua, kun kirjanpitolaissa ei anneta erityisiä säännöksiä (KILA 2005).

Kirjanpitovelvollisen on kuitenkin pystyttävä erittelemään kehittämismenot tutkimusmenoista, koska tutkimusmenoihin liittyy aktivoimiskielto (Kaisanlahti & Leppiniemi 2018, 170). Kirjanpitolain uudistamistyöryhmä 1995:n raportti Osa 1:sen (1996, 87) mukaan kehittämistoimintaan luetaan toiminta, jossa arvioidaan uusia tai paranneltuja tuote- tai prosessivaihtoehtoja, suunnitellaan, valmistetaan ja testataan tuotantoa edeltäviä prototyyppejä, suunnitellaan uutta teknologiaa vaativia työkaluja, suunnitellaan ja rakennetaan koelaitosta, jota ei ole otettu vielä tuotannolliseen käyttöön sekä uusien ohjelmistotuotteiden kehittäminen ja vanhojen parantaminen silloin, kun tavoitteena on atk-teknologian kehittäminen. (Kirjanpitolain uudistamistyöryhmä 1995:n raportti Osa1 1996, 86.)

Koska kirjanpitolautakunta on linjannut, että hyvää kirjanpitotapaa noudatettaessa voidaan tukeutua kansainvälisiin standardeihin, jos kirjanpitolaista ei saada vastausta, voidaan kehittämismenojen määrittelyyn käyttää myös IAS 38 -standardin kohtaa 59. Standardissa kehittämistoiminnaksi luetaan prototyyppien ja mallien suunnittelu, rakentaminen ja testaus, ennen kuin niiden tuotanto ja käyttö aloitetaan. Erilaisten työkalujen, muottien ja matriisien suunnittelu, jos ne perustuvat uuteen teknologiaan. Myös koelaitoksen suunnittelu, rakentaminen ja käyttö lasketaan kehittämistoiminnaksi, jos koelaitos ei ole niin suuri, että sillä olisi valmiuksia kaupalliseen tuotantoon. Lisäksi uuden tai paremman raaka-aineen, prosessin tai palvelun suunnittelu, toteuttaminen ja testaus luetaan kehittämistoimintaan, jolloin niistä syntyy kehittämismenoja. (IAS 38 kohta 59.)

Toiset aiheesta kirjoittaneet pitäytyvät kehittämistoiminnan, ja siten tällaisesta toiminnasta syntyvien kehittämismenojen määrittelyssä Kirjanpitolain uudistamistyöryhmä 1995:n raportti osa 1:ssä esitetystä määritelmästä (Leppiniemi 2017). Toiset puolestaan käyttävät määrittelyssä TEMAn kumottua asetusta, joka vastaa kehittämistoiminnan määrittelyn osalta IAS 38 -standardin kohtaa 59 (Kerbs 2017; Uudenmaan tilintarkastus 2020). Oli määrittelytapa kumpi tahansa, määritelmät ovat silti hyvin lähellä toisiaan.

Kehittämismenot eroavat tutkimusmenoista siinä, että kehittämismenot voidaan tietyin edellytyksin aktivoida taseeseen. KPL 5 luvun 8 §:n mukaan kehittämismenot voidaan aktivoida, mikäli niihin kohdistuu tulonodotuksia seuraavilla tilikausilla. (KPL 5 luku 8 §). Hyvä kirjanpito tapa sallii myös osan kehittämismenoista kirjattavaksi tilikauden kuluiksi ja osan aktivoimisen taseeseen (Kaisanlahti & Leppiniemi 2018, 313). Siten suomalaisen tilinpäätöskäytännön mukaan kehittämismenojen käsittely on hyvin vapaata. Tämä vapaus kuitenkin edellyttää kattavia perusteluja tehdyille päätöksille, kuten luvussa 3.2 tullaan huomaamaan.

Kehittämismenojen käsittelytapa vaikuttaa tilinpäätöksestä saatavaan informaatioon. Aktivoiminen lisää oman pääoman määrää taseessa (Leppiniemi 2017). Kehittämistoiminnasta seuranneiden menojen aktivoiminen mahdollistaa myös kuluvan tilikauden menojen siirtämisen seuraaville tilikausille. Tämä toimintatapa parantaa kuluvan tilikauden tulosta ja mahdollistaa aiheutuneiden menojen vähentämisen tilikausilta, joilla kehittämistoiminnasta alkaa seuraamaan tuloja. Aktivoimisella voidaan siten ehkäistä esimerkiksi suurista kehittämishankkeista syntyviä vuosittaisia vaihteluja kulujen suhteen. (Hämäläinen 6.6.2016.)

Kehittämismenoja aktivoimalla saatu voitto ei ole jakokelpoista osakeyhtiöissä eikä osuuskunnissa. Myöskään sellaiset avoimet yhtiöt ja kommandiittiyhtiöt, joiden yhtiömiehet muodostuvat osakeyhtiöistä, eivät voi jakaa aktivoimisesta seurannutta voittoa. (KPL 5 luku 8 §.) Jakokelpoiset varat onkin puhdistettava aktivoimisen seurauksena syntyneestä voitosta (Hämäläinen 6.6.2016). KPL 8 luvun 5 §:ssä säädetään myös, että kehittämismenoja ei voi aktivoida muina pitkäaikaisina menoina. Tällä säädöksellä varmistetaan, että voitonjakorajoite ei ole tulkinnanvarainen (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 90).

Vaikka aktivoimisesta seurannutta voittoa ei voida jakaa, aktivoimisen kautta voidaan kuitenkin jakaa yhtiön varoja verovapaammin. Aktivoidut kehittämismenot kasvattavat nettovarallisuutta, joka on osatekijä laskettaessa osingonsaajien verovapaata osuutta. Nettovarallisuutta kasvattamalla verovapaan osingon määrä, ja siten myös osakkeenomistajien käteen jäävä osuus kasvaa. (Hämäläinen 6.6.2016.)

Kirjanpitoasetus velvoittaa kirjanpitovelvollista antamaan liitetiedon aktivoitujen kehittämismenojen poistoajasta ja -menetelmästä. Kuluksi kirjatusta kehittämismenoista näitä tietoja ei näin ollen tarvitse antaa. (KPA 2 luku 2a §; KPA 2 luku 4 §.) Mikäli menoja on aktivoitu, KPL 5 luvun 8 pykälän toisen momentin mukaan kehittämismenot on poistettava niiden vaikutusaikanaan. Jos tätä vaikutusaikaa ei voida luotettavasti arvioida, tulee aktivoidut menot poistaa enintään kymmenen vuoden kuluessa. (KPL 5 luku 8 §.)

Kirjanpitolautakunta on todennut lausunnossaan KILA 2012/1887 myyntiprovisioiden jaksottamisesta, että menoja aktivoitaessa on noudatettava erityistä varovaisuutta. Lähtökohdaksi erityiselle varovaisuudelle kirjanpitolautakunta on antanut suosituksen, että aktivoitujen menojen vaikutusaika olisi kolme vuotta. (KILA 2012.) Leppiniemi (2017) huomauttaa kuitenkin artikkelissaan, että nykyisessä laissa poistosuunnitelmalle ei ole asetettu ylärajaa, jos kirjanpitovelvollinen on kykenevä osoittamaan aineettoman hyödykkeen vaikutusajan. Tällöin poistosuunnitelma voi kestää yhtä monta vuotta kuin aineettoman hyödykkeen todistettu vaikutusaika. Lisäksi Leppiniemi huomauttaa, että hallitus on esityksessään HE 89/2015 esittänyt kumottavaksi vaatimuksen erityisen varovaisuuden noudattamista aktivoimisessa. (Leppiniemi 2017.) Esityksessä todetaan, että kansallisella tasolla toimivalla lainsäätäjällä ei ole mahdollisuutta kyseisen edellytyksen asettamiselle (HE 89/2015 vp, 89).

Vaikka ”erityistä” varovaisuutta ei voida enää velvoittaa, on aktivoimisessa silti syytä noudattaa huolellisuutta. Mikäli kirjanpitovelvollinen jaksottaa kehittämismenot yli kymmenelle vuodelle, on hänen kyettävä osoittamaan kirjallisin perustein näin pitkä vaikutusaika. Kehittämismenojen jaksottamisessa on pidettävä huoli myös siitä, että jaksotuksen pituus ei ylitä tulokertymisaikaa. Tältä kannalta tarkasteltuna kirjanpitolautakunnan ohjeistusta kolmen vuoden jaksottamisesta voitaneen pitää suositeltavana. (Leppiniemi & Kisanlahti 2016, 233.)

Poistosuunnitelmaa tehtäessä on otettava huomioon, mitä kaikkea poistopohjaan voidaan lukea mukaan. KPL 4 luvun 5 §:ssä hankintamenoksi lasketaan hyödykkeen hankinnasta ja valmistamisesta aiheutuvat välittömät menot. Välillisistä menoista hyödykkeen tuotantajaksoon kohdistuva kohtuullinen osuus voidaan lukea mukaan hankintamenuon, mutta menojen osuutta kehittämismenoihin on osoitettava kustannuslaskelman avulla. Lisäksi hyödykkeen tuotantoa varten otetun lainan korkomenot hyödykkeen tuotantoajanjaksolta voidaan lukea mukaan hankintamenuon. (KPL 4 luku 5 §.) Jos aikaisemmillä tilikausilla on vähennetty kuluina kehittämistoimintaan liittyviä menoja, niitä ei kuitenkaan saada aktivoida jälkeen päin, jolloin niitä ei myöskään voi huomioida poistopohjassa (Kisanlahti & Leppiniemi 2018, 171).

Yhtä lailla, jos pysyvien vastaavien hyödykkeitä käytetään kehittämistoiminnassa, on kyettävä osoittamaan, miltä osin hyödykettä tässä toiminnassa käytetään. Vain kehittämistoiminnassa mukana oleva hyödyke, siltä osin kuin se on tässä tarkoituksessa käytössä, voidaan lukea mukaan hankintamenuon. Henkilöstömenoista mukaan luetaan vain niistä

henkilöistä aiheutuneet kulut, jotka ovat välittömästi osallistuneet kehittämistoimintaan. (Kirjanpitolain uudistamistyöryhmä 1995:n raportti Osa 1, 1996, 88.)

Kirjanpitolautakunnan yleisohjeet 31.1.2006 ja 16.10.2007 täsmentävät vielä hankintameno-
noon luettavia eriä. Kirjanpitolautakunnan yleisohjeen 31.3.2006 mukaan yleishallinnon
menot ovat menoja, joita ei saa laskea mukaan hankintameno-
on. Yleisohjeessa
16.10.2007 puolestaan mainitaan, että investointiavustus, joka mahdollisesti on saatu ke-
hittämistoimintaa varten, tulee vähentää hankintamenosta. (KILA 2006, 4; KILA 2007, 12.)

3.2 Kehittämismenojen dokumentointi suomalaisen käytännön mukaan

Kirjanpitolaissa kehittämismenojen dokumentoinnista ei mainita mitään. Kirjanpitoasetuk-
sessa dokumentoinnista mainitaan tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden liitetiedoissa ja ta-
seen vastaavien liitetiedoissa. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden liitetiedoissa on käy-
tävä ilmi aktivoitujen kehittämismenojen arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotus-
periaatteet ja -menetelmät. Taseen vastaavia koskevissa liitetiedoissa on ilmoitettava akti-
voitujen menojen poisto- ja menetelmä. (KPA 2 luku 2a §; KPA 2 luku 4 §.) Kirjanpito-
lautakunnan yleisohje poistoille lisää, että taseen vastaavien liitetiedoissa on annettava
tiedot investointiavustuksella hankituista hyödykkeistä siten, että hankintamenon ohella
ilmoitetaan investointiavustuksella katettu määrä (KILA 2007, 12).

Kirjanpitolautakunta on lausunnossaan KILA 1962/2016 todennut, että aktivoidut kehittä-
mismenot voidaan ilmoittaa tuloslaskelmassa kahdella tavalla. Aktivoidut menot on mah-
dollista vähentää siitä ryhmästä, joihin alkuperäinen kulu on kirjattu. On myös mahdollista
kirjata aktivoidut menot tuloslaskelmassa kohtaan ”Valmistus omaan käyttöön”. Tällöin
menot esitettäisiin omana eränään. (KILA 2016.)

Suomen lainsäädännössä ei näin ollen ole annettu suoraa ohjetta siitä, milloin kehittä-
mis-toiminnasta syntyviä menoja tulisi aktivoida tai miten menoja tarkalleen ottaen tulisi doku-
mentoida. Dokumentoinnin tärkeyttä korostetaan kuitenkin paljon ja erityisesti pienissä yri-
tyksissä, jossa aktivoidut menot saattavat muodostaa suurimman tase-erän, on huolelli-
nen aktivoimisedellytysten selvittäminen erityisen tärkeässä asemassa. (Roima 2019;
Roima 2020.)

Kuten kirjanpitolautakunnan lausunnossa KILA 1767/2005 todettiin, mikäli kirjanpitolaista ei ole löydetävissä vastausta etsittyyn kysymykseen, voidaan vastausta hakea IAS/IFRS-standardeista. Siten kehittämismenojen aktivoimisessa on syytä kiinnittää huomiota IAS 38 kohta 57:ään, jonka mukaan

1. aineettoman hyödykkeen tekninen valmistus on oltava mahdollista saattaa loppuun siten, että hyödyke on käytettävissä tai myytävissä
2. yrityksellä on oltava aikomus saada aineeton hyödyke valmiiksi ja käyttää sitä tai vaihtoehtoisesti myydä se
3. yrityksen on pystyttävä käyttämään hyödykettä tai myymään se
4. yrityksen on kyettävä osoittamaan aineettomasta hyödykkeestä mahdollisesti koituva taloudellinen hyöty
5. yrityksellä on oltava käytettävissään riittävät voimavarat niin taloudellisesti, teknisesti kuin myös muilta osin kehittämistyön loppuunsaattamiseen
6. yrityksen on pystyttävä määrittelemään luotettavasti kehittämisvaiheesta aiheutuneet menot.

Neljännessä kohdassa mainittavan vastaisen taloudellisen hyödyn kirjanpitovelvollinen voi osoittaa esimerkiksi todentamalla, että kehityksen kohteena olevalle hyödykkeelle on olemassa kysyntää. Vaihtoehtoisesti kirjanpitovelvollisen on kyettävä osoittamaan kehitettävän hyödykkeen hyödynnettävyys yrityksessään. (IAS 38 kohta 57.) Samat edellytykset aktivoimiselle (1–6) on ilmoitettu myös TEMAn kumotussa asetuksessa (Työ- ja elinkeinoministeriön asetus kehittämismenojen aktivoinnista 1066/2008).

Liian innokas aktivoiminen voi johtaa siihen, että taseeseen kertyy ilmaa, joka ei kuvasta todellisuudessa yhtiön varallisuutta. Koska sijoittajat saavat tietoa yrityksistä niiden tilinpäätöksistä, liialliset ja katteettomat aktivoinnit johtavat sijoittajia ja muita tilinpäätöksen hyödyntäjiä harhaan. (Roima 2019; Tahvanainen 2018.)

Roima (2019) kertoo kehittämismenoihin liittyvässä artikkelissaan haastatelleensa noin kymmentä startup -yrityksiä tarkastanutta tilintarkastajaa. Haastattelun tuloksena selvisi, että yrityksissä ei ollut kunnollista dokumentaatiota aktivoiduista kehittämismenoista eivätkä yritykset olleet edes tietoisia, mitä tulisi dokumentoida. Roima toteaa tämän ongelman koskevan lähinnä pieniä ja keskisuuria yrityksiä. (Roima 2019.)

Tätä asiaa ei edesauttanut se, että tilitoimistot eivät juurikaan ohjanneet asiakkaitaan menojen dokumentointiin liittyen. Tilitoimistojen edustajat kertoivat, että palkkoja saatettiin aktivoida asiakasyrityksissä arvioperusteisesti, esimerkiksi tietty prosenttiosuus henkilöstömenoista. Asiakkaita ei neuvottu käyttämään tarkempia laskentaperusteita, kuten tunti-kohtaista seurantaa. (Roima 2019.) Tähän voi vaikuttaa kuitenkin kirjanpitolautakunnan

antama lausunto KILA 2011/1866. Lausunnossa todetaan, että mitä enemmän ulkopuolinen palveluntarjoaja ottaa kantaa asiakkaansa kirjanpitoon, sitä suuremman vastuun palveluntarjoaja ottaa kirjanpidon oikeellisuudesta. (KILA 2011b.)

Koska aktivoimisen edellytyksenä kirjanpitolaissa on tulonodotus, kirjanpitovelvollisen tulee esittää kirjallinen laskelma tai dokumentti kyseisistä tulonodotuksista (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 90). Yleinen tapa pitää kirjaa aktivoitujen kehittämismenojen tulonodotuksista on laatia vuositason suunnitelma. Suunnitelmaan kirjataan odotettu liikevaihto vuosittain, josta vähennetään kaikki mahdolliset kulut, jolloin saadaan myyntikate. Kaikkien niiden vuosien myyntikate, jolloin kehittämistoiminnasta odotetaan vielä kertyvän tuloja, täytyy vielä siirtää nykyhetkeen. Nettonykyarvona saadaan maksimimäärä aktivoitaville menoille. (Tahvanainen 2018.) Tätä tukee myös kirjanpitolautakunnan yleisohje 16.10.2007. Ohjeessa sanotaan, että aktivoitua määrää on vastattava vähintään samansuuruinen tulo. (KILA 2007, 14.)

Kattavaan ja riittävään dokumentointiin on myös muita näkemyksiä. Roima (2019) suosittelee pienille yrityksille aluksi dokumentoinnin pohjaksi TEMA:n kumottua asetusta eli käytännössä IAS 38 -standardin kohtaa 57. Kun kirjanpitovelvollinen huolehtii, että aktivoidut kehittämismenot täyttävät TEMA:n asetuksessa mainittavat ehdot sekä dokumentoi ne huolellisesti, dokumentoinnin katsotaan olevan riittävää pienen yrityksen toimintaan nähden. (Roima 2019.)

Riittävän taltioinnin voi toteuttaa nykyisin usealla tavalla. Tositteiden voi muodostaa kokoomalla pdf-tiedostoksi aktivointikirjaukset ja lisätä ne kuukausittain kirjanpitoaineiston yhteyteen. Yhtiössä voi olla käytössä myös raportointitapa, jossa aktivoimisedellytykset täyttävät menot kirjataan esimerkiksi projektien mukaan eri tietojärjestelmiin. Tällöin tositteeksi muodostuu eri tietojärjestelmien hakuraportit ja Excel-listat. Tämänkaltaisen tositen tarvitsee käyttöohjeen, jotta muutkin kuin tosittien kanssa työskentelevät pystyvät lukemaan tositetta. (Fredman 2020.)

Kirjanpitolautakunnan yleisohjeessa 1.2.2011 ohjeistetaan tämänkaltaisen moniosaisen tosittien taltioimisesta. Useasta asiakirjasta tai tiedostosta muodostuvan tosittien antamaa kuvaa täytyy pystyä tarkastelemaan kokonaisuutena, ja siksi on tärkeää, että näiden asiakirjojen ja tiedostojen välinen yhteys on kuvattu selkeästi. (KILA 2011a, 7–8.) Tähän velvoittaa jo lainsäädäntö, sillä kirjanpitolain 2 luvun 7a §:ssä säädetään kirjanpitovelvollisen velvollisuudesta esittää luettelo tilinpäätöksen perustana olevasta kirjanpidosta sekä tositteista ja muusta aineistosta. Luettelosta on käytävä ilmi keskinäiset yhteydet ja säilytystavat. (KPL 2 luku 7a §.)

Riittävän dokumentoinnin etuna on sen tarjoama suoja johtoryhmälle (Roima 2019). Ajantasaisesti tehtävä dokumentointi ja tiedossa oleviin faktoihin keskittyminen nähdään parhaana tapana, mutta myös epävarmojen asioiden tiedostaminen on yhtä olennaista (Roima 2020). Epävarmojen asioiden tarkastelua helpottaa, kun kirjanpitoon liitetään vähintään rahoituspäätös, projektisuunnitelma ja kustannusarvio. Näiden avulla voidaan selvittää, täyttävätkö projektista aiheutuvat menot aktivoimisen edellytykset. (Tahvanainen 2018.) Lisäksi kyseisten selvitysten avulla voidaan esimerkiksi maksuvaikeustilanteessa todistaa johdon toimineen vastuullisesti aktivoitujen menojen kohdalla. Jos johdolla ei ole todisteita aktivoimisedellytyksien täyttymisestä, maksuvaikeustilanteissa katsotaan, että yhtiöllä ei ole ollut riittäviä resursseja saattaa kehittämistoimintaa loppuun. (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 90; Roima 2020.)

Kehittämistoimintaa aloitettaessa on hyvä muistaa, että mitä aikaisemmin aletaan dokumentoimaan, sitä helpompaa dokumentointi on kehittämisprojektin edetessä. Esimerkiksi jos kehittämistyötä tehdään omalla henkilöstöllä, varhaisessa vaiheessa aloitettu työajan seuranta ja jako kehittämistoimintaan ja muuhun toimintaan auttaa myöhemmässä vaiheessa. Tällöin ei tarvitse lähteä arvioimaan ja tekemään uusia laskelmia käytetyn työajan ja kustannuspaikkojen suhteen. (Tahvanainen 2018.)

3.3 Kehittämismenot IFRS:n mukaan

IAS 38 -standardin alussa kohdassa 8 määritellään käsitteet tutkimus ja kehittäminen. Tutkimuksella tarkoitetaan alkuperäistä ja suunnitelmallista selvitystyötä. Tämän selvitystyön tarkoituksena on tuottaa uutta tieteellistä tai teknistä tietoa taikka saavuttaa tieteellistä tai teknistä ymmärrystä. Kehittäminen jatkuu tutkimuksesta, sillä siinä sovelletaan tutkimuksesta saatuja tuloksia tai ymmärrystä uusien tai oleellisesti parempien muun muassa raaka-aineiden, laitteiden tai järjestelmien suunnitteluun ennen kaupallisen tuotannon tai käytön aloittamista. (IAS 38 kohta 8.)

Tutkimus- ja kehittämistoimintaa ilmenee sisäisesti aikaansaattujen aineettomien hyödykkeiden yhteydessä. Ennen näiden kulujen kirjaamista, on tehtävä jako tutkimukseen kuuluvien kulujen ja kehittämiseen kuuluvien kulujen välillä, sillä kuluja käsitellään eri tavoin. Tutkimusmenoiksi katsotaan sellaisesta toiminnasta aiheutuneet kulut tai toimenpiteet, joissa hankitaan uutta tietoa, etsitään arvioidaan ja valitaan tutkimustulosten soveltamis-kohteita sekä etsitään, suunnitellaan, arvioidaan ja valitaan muun muassa vaihtoehtoisia raaka-aineita, prosesseja tai palveluita. Tämänkaltaista toimintaa kutsutaan tutkimusvai-

heeksi ja siitä syntyvää aineetonta hyödykettä sekä aiheutuvia kuluja ei saa kirjata taseeseen. Syntyneet kulut on kirjattava kuluiksi niiden toteutumistilikaudelle. (IAS 38 kohdat 52, 54, 56.) Katsotaan, että tutkimusvaiheessa on vielä liian aikaista sanoa, tuottaako tutkittava asia mahdollisesti tuloja myöhemmillä tilikausilla. Sen takia tutkimusvaihe on pysyttävä erottamaan kehittämisvaiheesta. Jos yritys ei pysty erottamaan näitä vaiheita, kaikkien menojen katsotaan syntyneen tutkimusvaiheesta. (IAS 38 kohdat 53, 55.)

Poikkeus tutkimusmenojen aktivointikieltoon mainitaan IAS 38 kohdissa 68–69. Poikkeus koskee liiketoimintojen yhdistämistä ja siitä muodostuneita aineettomia hyödykkeitä. Mikäli tutkimus tulee osana liiketoimintojen yhdistämistä, mutta sitä ei ole mahdollista kirjata aineettomaksi hyödykkeeksi, sitä ei kirjata kuluna, vaan se kirjataan osaksi liikearvon hankintamenoa. (IAS 38 kohdat 68–69.) Mikäli liiketoimien yhdistämisestä aikaansaatu aineeton hyödyke on erotettavissa muusta kaupasta yhdessä esimerkiksi sopimuksen kanssa, tämä aineeton hyödyke yhdessä sopimuksen tai muun vastaavan kanssa kirjataan taseeseen erilleen liikearvosta, vaikka kyseessä olisi tutkimus. (IAS 38 kohta 36.)

Kehittämistoiminnaksi luettava toiminta esiteltiin jo 3.1 luvun yhteydessä, kun todettiin hallituksen esityksen HE 89/2015 ja kirjanpitolautakunnan lausunnon KILA 1767/2005 perusteella, että kansainvälisistä standardeista voidaan hakea ohjeistusta, mikäli kirjanpitolaista ei löydy sovellettavaa pykälää. Kehittämistoiminnaksi luettavaa toimintaa oli siten muun muassa ennen tuotannon aloittamista tapahtuva prototyyppien ja mallien suunnittelu ja testaus sekä uuteen teknologiaan perustuvien työkalujen ja ohjainten suunnittelu. (IAS 38 kohta 59.)

Toisin kuin tutkimusvaiheesta syntyviä aineettomia hyödykkeitä ja menoja, kehittämisvaiheesta syntyviä hyödykkeitä ja menoja ei velvoiteta kirjattava kuluksi. Sen sijaan ne velvoitetaan kirjaamaan taseeseen, mikäli ne täyttävät tietyt edellytykset. Nämä edellytykset esiteltiin 3.2 luvussa. Kun yhtiö pysyy näyttämään toteen jokaisen kohdan (1–6), aineeton hyödyke ja sen kehittämisvaiheesta aiheutuvat menot on aktivoitava taseeseen. Siten aktivoimiskriteerien täytyessä menot on pakko aktivoida. Mikäli kaikki kriteerit eivät täyty, on kehittämismenot kirjattava kuluksi. (IAS 38 kohta 57.)

Luvussa 2.4 käsiteltiin aineettomia hyödykkeitä. IFRS:n näkökulmasta erää voidaan kutsua aineettomaksi hyödykkeeksi, jos aineettomasta hyödykkeestä saadaan vastaista taloudellista hyötyä, se on yksilöitävissä ja sen omistavalla yhtiöllä on määräysvalta siihen. Lisäksi, jotta hyödyke voitiin kirjata taseeseen, siitä saatavan vastaisen taloudellisen hyödyn oli kohdistuttava sen omistavalle yhtiölle ja hyödykkeen hankintamenon piti olla luotet-

tavasti määriteltävissä. (ks. 2.4.) Sisäisesti tuotettujen aineettomien hyödykkeiden kohdalla näiden ehtojen täytyminen on vaikeasti havaittavissa, koska on hankala määritellä, milloin vastaista taloudellista hyötyä tuottava yksilöitävissä oleva aineeton hyödyke on syntynyt ja miten sen hankintameno määritellään luotettavasti. Näistä syistä yhtiöiden on aineettomien hyödykkeiden määritelmien lisäksi noudatettava sisäisesti aikaansaatuja aineettomien hyödykkeiden käsittelyssä edellä esitettyjä kohtia tutkimus- ja kehittämistoiminnasta syntyneiden aineettomien hyödykkeiden ja menojen käsittelyssä. (IAS 38 kohta 51.)

Taloudellinen vaikutustaika määrittelee taseeseen kirjattavien erien poistoajan. Yhtiön on arvioitava taloudellisen vaikutusajan pituus ja valittava siten kahdesta vaihtoehdosta, rajallisesta tai rajoittamattomasta. Vaikutusajan arviointiin vaikuttavat muun muassa se, miten yritys odottaa käyttävänsä hyödykettä, mikä on tyypillinen elinkaari kyseiselle hyödykkeelle, ja miten hyödyke vanhenee teknisestä, kaupallisesta tai muun tyyppisestä näkökulmasta. Lisäksi esimerkiksi toimialan vakaus, kilpailijoiden toimenpiteet sekä muiden hyödykkeiden taloudellisen vaikutusajan vaikutus hyödykkeeseen määrittelevät sen taloudellista vaikutusaikaa. (IAS 38 kohdat 88, 90.)

Mikäli yhtiö päätyy rajoitettuun taloudelliseen vaikutusaikaan, aineettomasta hyödykkeestä tehdään poistoja. Tällöin yhtiön on määriteltävä taloudellisen vaikutusajan pituus ja valitun poistomenetelmän on kuvastettava hyödykkeen vastaisen taloudellisen hyödyn kulumista. Tasapoisto valitaan, kun yhtiö ei osaa luotettavasti todentaa hyödyn kuluttamisen jakautumista. Poisto aika ja -menetelmä on tarkistettava vähintään kerran tilikaudessa, tilikautta suljettaessa. (IAS 38 kohdat 88, 97, 104.)

Jos yhtiö päätyy rajoittamattomaan taloudelliseen vaikutusaikaan, aineettomasta hyödykkeestä ei tehdä poistoja. Poistojen sijaan hyödykkeen arvo tarkistetaan kerran vuodessa tai aina silloin, kun arvon voi olettaa laskeneen. Arvon tarkistamisen yhteydessä arvioidaan aina myös taloudellisen vaikutusajan pituus. Jos katsotaan, että taloudellinen vaikutusaika ei ole enää rajoittamaton, se on muutettava rajoitetuksi. (IAS 38 kohdat 109–110.)

Aineeton hyödyke arvostetaan ensimmäistä kertaa taseeseen kirjattaessa hankintameno (IAS 38 kohta 24). Kehittämismenojen kohdalla hankintamenoon luetaan mukaan kaikki ne menot, jotka syntyvät taseeseen aktivoimisedellytyksien täytyttyä. Tätä hetkeä ennen syntyneitä menoja ei saa laskea mukaan. Hankintamenoon luetaan mukaan kaikki välittömät menot sekä IAS 23 -standardin mukaan myös korkomenot voidaan lukea sisäisesti aikaansaadun aineettoman hyödykkeen hankintameno. Kuten suomalaisessa tilin-

päätöskäytännössä, myös IFRS-tilinpäätöksessä yleishallinnonmenot jätetään hankintamenon ulkopuolelle. Tähän on kuitenkin lisätty poikkeus, sillä mikäli yleishallinnonmenoilla on suora ja välitön vaikutus aineettoman hyödykkeen valmiiksi saattamiseen, kyseiset menot voidaan lukea mukaan. Kuitenkaan taas henkilöstön koulutukset, vaikka ne liittyisivät kehitettävän hyödykkeen käyttöön, eivät kuulu hankintamenuon. (IAS 38 kohdat 65–67.)

Kun aineetonta hyödykettä kirjataan taseeseen ensimmäistä kertaa, käytetään hankintamenua, kuten edellä kävi ilmi. Tämän jälkeen yhtiö voi päättää aineettoman hyödykkeen arvostamismenetelmästä itse. Se voi jatkaa hankintamenon käyttöä, josta vähennetään vuosittain poistot ja arvonalentumiset. Tätä mallia kutsutaan hankintamenumalliksi. Yhtiö voi myös siirtyä käyttämään uudelleenarvostusmallia, jossa hyödyke kirjataan uudelleenarvostamispäivän käyvän arvon mukaan. Käyvästä arvosta on vähennettävä poistot sekä mahdolliset arvonalentumiset ja se tulee määritellä toimiviin markkinoihin perustuen. (IAS 38 kohdat 74–75.)

Uudelleenarvostusmallia käytettäessä on huomioitava, että uudelleen arvostettavan hyödykkeen tulee olla kirjattuna varoihin. Siten sellaista hyödykettä, jota ei ole kirjattu varoihin, ei voida arvostaa uudelleen tämän mallin mukaan. Uudelleen arvostaminen on tehtävä riittävän usein, jotta hyödykkeen kirjanpitoarvo raportointikauden päättyessä ei poikkea olennaisesti käyvästä arvosta. Siksi uudelleenarvostettu aineeton hyödyke tulee arvostaa uudelleen, jos sen käypä arvo poikkeaa oleellisesti kirjanpitoarvosta. Mikäli hyödykkeen arvo kasvaa uudelleenarvostuksen myötä, on arvon nousu kirjattava muihin laajan tuloksen eriin ja uudelleenarvostusrahastoon. Uudelleenarvostuksen yhteydessä laskeut arvo kirjataan kuluksi. (IAS 38 kohdat 75–76, 79, 85–86.)

Kehittämismenojen kohdalla uudelleenarvostusmallia on kuitenkin hankala käyttää. IAS 38 -standardissa kohdassa 75 vaaditaan, että käypä arvo saadaan markkinoilta. Yleisesti ottaen, kehittämismenoille ei ole mahdollista saada käypää arvoa markkinoilta. Siksi oletetaan, että kehittämismenojen kohdalla arvostamisessa käytetään hankintamenua. (Alibhai ym. 2019, 221.)

3.4 Kehittämismenojen dokumentointi IFRS:n mukaan

IAS 38 -standardin kohdassa 118 kerrotaan, mitä tietoja aineettomista hyödykkeistä tilinpäätöksessä tulee kertoa. Nämä tiedot on kuvattu paljon kattavammin kuin suomalaisessa lainsäädännössä, jossa kehittämismenojen käsittelyssä haetaan useassa kohtaa tukea IFRS-standardeista (ks. 3.1, 3.2). Standardissa on mainittu erikseen, että sisäisesti aikaansaatuisten aineettomien hyödykkeiden osalta tiedot on esitettävä erikseen. Yhtiön on

annettava tilinpäätöksessä tiedot vaikutusajan pituudesta, rajoitetun vaikutusajan yhteydessä on ilmoitettava vaikutusaika, poistoprosentti ja -menetelmä sekä rajoittamattoman vaikutusajan yhteydessä kirjanpitoarvo ja syy rajoittamattomalle vaikutusajalle. Lisäksi tiedot on annettava bruttomääräisestä kirjanpitoarvosta sekä kertyneistä poistoista kauden alussa ja lopussa, laajan tuloslaskelman erästä, johon poistot sisältyvät sekä kauden alun ja lopun täsmäyslaskelmaan vaadittavat tiedot. (IAS 38 kohdat 118, 122.)

IAS 38 -standardin kohdan 126 mukaan yhtiö on velvollinen esittämään tilinpäätöksessään tilikauden aikana kuluksi kirjattujen tutkimus- ja kehittämismenojen yhteismäärän. Lisäksi standardissa on suositus, että yhtiö kuvaa yleisellä tasolla määräysvallassaan olevat sellaiset aineettomat hyödykkeet, joita se ei ole voinut kirjata taseeseen aktivoimisedellytyksien täytymättömyyden takia. (IAS 38 kohdat 126, 128.)

Yhtiö on velvollinen osoittamaan, että sillä on resursseja ja voimavaroja kehittämistoiminnan loppuun saattamiseen. Sen on myös osoitettava, että tästä toiminnasta koituu yhtiön hyväksi vastaista taloudellista hyötyä. Jotta yhtiö voi luotettavalla tavalla osoittaa nämä asiat, sen on tehtävä esimerkiksi kirjallinen liiketoimintasuunnitelma. Suunnitelmasta on käytävä ilmi tekniset, taloudelliset ja muut voimavarat sekä se, miten rahoitus hankkeelle järjestetään. Yhtiön on myös esitettävä, miten se pystyy luotettavasti määrittelemään kehittämismenoihin syntyvät menot ja siksi kustannuslaskentajärjestelmien käyttö on suositeltavaa. (IAS 38 kohdat 61–62.)

3.5 Tilinpäätöskäytäntöjen välisiä eroja kehittämismenojen käsittelyssä

Kehittämismenoja tarkasteltaessa on löydettävissä yhtäläisyyksiä tilinpäätöskäytäntöjen välillä, mutta toisaalta myös huomattavia eroja. Suomalaisessa lainsäädännössä kehittämismenoja ei määritellä enää selkeästi, kun työ- ja elinkeinoministeriön asetus kehittämismenojen aktivoinnista kumottiin. Siksi kirjanpitolautakunta on todennut hyvän kirjanpitolakan mukaiseksi tukeutua kansainvälisiin tilinpäätösstandardeihin tilanteissa, joissa kirjanpitolaki ei anna riittävää ohjeistusta. Tästä syystä sekä kehittämismenojen määrittelyssä, että aktivoimisedellytyksiä tarkasteltaessa tukeudutaan yhä useammin IFRS-normistoon. (ks. 3.1, 3.2.)

Suomalaisessa lainsäädännössä aktivoimisen edellytykseksi on ilmoitettu tulonodotus seuraavilla tilikausilla. IFRS-standardeissa kehittämismenojen aktivointiedellytykset on ilmoitettu paljon yksityiskohtaisemmin, sillä IAS 38 -standardissa kohdassa 57 on kuuden kohdan ohjeistus, josta jokaisen kohdan tulee täytyä, jotta kehittämismenot voidaan kir-

jata taseeseen. Tämän lisäksi suuri ero muodostuu aktivoimiskriteerit täyttävien kehittämismenojen käsittelystä. Suomalaisessa tilinpäätöskäytännössä kehittämismenojen käsittely on hyvin vapaata. Menot voidaan aktivoida, mutta ne voidaan myös kirjata tilikauden kuluiksi, vaikka aktivoimisen edellytykset täytyisivät. IFRS:n mukaan ne menot, jotka täyttävät aktivoimisen edellytykset, on pakko aktivoida. Siten IFRS:n mukaan käsittely on paljon säännellympää. (ks. 3.1, 3.2, 3.3.)

Kirjanpitolaissa on ilmoitettu aktivoituille kehittämismenoille poistoajaksi vaikutusaika tai, jos vaikutusaikaa ei ole tiedossa tai kirjanpitovelvollinen ei pysty sitä määrittelemään, enintään kymmenen vuotta. IFRS:n mukaan laaditussa tilinpäätöksessä poistoajoja on kaksi: rajoitettu ja rajoittamaton. Käytettäessä rajoitettua poistoaikaa, on ilmoitettava taloudellisen vaikutusajan pituus, poistoprosentti sekä -menetelmä. Rajoittamatonta vaikutusaikaa käytettäessä erästä ei tehdä poistoja, vaan arvo on tarkistettava vuosittain. Lisäksi tilinpäätöksessä on ilmoitettava syy, miksi tähän taloudelliseen vaikutusaikaan on päädytty. (ks. 3.1, 3.3.)

IFRS-tilinpäätös on yksityiskohtaisempi kuin suomalainen tilinpäätöskäytäntö myös dokumentoinnin suhteen. IFRS-standardeissa on yksityiskohtaiset ohjeet, miten sisäisesti aikaansaatuisten aineettomien hyödykkeiden kirjaaminen tilinpäätökseen tapahtuu. Kirjanpitoasetuksessa ainoat dokumentointiin liittyvät vaatimukset ovat tilinpäätösperiaatteiden liitetiedoissa annettavat tiedot arvostusperiaatteista ja -menetelmistä sekä jaksotusperiaatteista ja -menetelmistä sekä taseen vastaavia koskevissa liitetiedoissa tiedot poistoajasta ja -menetelmästä. (ks. 3.2, 3.4.)

3.6 Aktivoimiseen vaikuttavia tekijöitä

Sekä suomalaisessa että kansainvälisessä tilinpäätöskäytännössä kehittämismenoihin vaikuttaa useat eri tekijät. Yhtiön koon ja toimialan lisäksi kehittämismenojen muodostumiseen ja niiden aktivoimiseen vaikuttaa muun muassa velkaantuneisuus, kannattavuus ja yhtiön kasvuvaihe, kuten tässä luvussa tullaan huomaamaan. Näillä tekijöillä on merkitystä, kun tarkastellaan millaiset yritykset aktivoivat menoja ja missä tilanteissa kulukirjaus koetaan paremmaksi vaihtoehdoksi.

Kehittämismenojen siirtäminen tuleville tilikausille voi olla mielekästä esimerkiksi tilanteissa, jossa rahoitusta haetaan ulkopuoliselta taholta. Näihin ulkopuolisten rahoittajien ehtoihin liittyy yleensä kovenantteja. (Roima 2020.) Kovenantit ovat laajasti käytössä olevia, luottosopimukseen liittyviä ehtoja, jotka luoton ottajan tulee täyttää luottosopimuksen jälkeen. Kovenantteihin voi liittyä erilaisia ehtoja tapauskohtaisesti. Yleensä ehdoissa on

kuitenkin asetettu tietty raja oman ja vieraan pääoman suhteelle, omavaraisuusasteelle. Mikäli omavaraisuus laskee alle sovitun rajan, sopimusta saatetaan muuttaa tai se voidaan jopa purkaa. (Leskelä 2011.) Tällaisessa tilanteessa aktivoimisen tuoma omavaraisuuden lisäys saattaa tuntua houkuttelevalta (Tahvanainen 2018)

Kehittämismenojen aktivointi ei kuitenkaan ole pakollista, sillä vaihtoehtona on kirjata menot tilikauden kuluksi. Esimerkiksi yhtiön halutessa verotuksessa mahdollisimman suuret vähennykset, kehittämismenot kannattaa jättää tilikauden kuluiksi. Vakavaraiset tai kasvuvaiheessa olevat yhtiöt voivat myös perustellusti jättää kehittämismenot aktivoimatta, sillä kehittämismenojen aktivoimisen yhtenä tarkoituksena on saada taseeseen varoja. Kun yhtiö on riittävän omavarainen tai sen ei tarvitse näyttää hyvää tulosta ulospäin, voidaan kehittämismenot kirjata kuluksi aktivoimisen sijaan. (Tahvanainen 2018.)

Kansainvälisesti aiheesta on tehty useita tutkimuksia. Aboody ja Lev (1998, 162, 167–170) tutkivat 163 yhtiötä vuosilta 1987–1995 liittyen ohjelmistojen kehittämismenojen aktivoimiseen. He toteavat, että aktivoiminen sopii tuotteisiin, joilla on pitkä kehittämisvaihe, kun taas kuluksi kirjaaminen on järkevämpää tuotteiden kohdalla, joiden kehittämisprosessi on lyhyt. Tuloksista kävi ilmi, että pienet, huonosti kannattavat ja velkaiset yhtiöt aktivoivat menojaan enemmän. Myös yhtiöt, joiden kehittämistoiminnan intensiteetti oli korkea, sijoittuivat eniten aktivoivien joukkoon. He huomauttivat myös, että suurilla yhtiöillä on resursseja kehittämistoimintaan, mutta suuri osa näistä resursseista käytetään tutkimukseen, jolloin näitä menoja ei ole mahdollista aktivoida. Siten oli odotettavissa, että suuret yhtiöt myös kirjaisivat kuluksi enemmän kehittämismenojaan. (Aboody & Lev 1998, 162, 167–170.)

Samankaltaisia tuloksia saivat Cazavan-Jeny ja Jeanjean (2006, 39), jotka kartoittavat kehittämismenojen käsittelyä ranskalaisissa yhtiöissä vuosien 1993 ja 2002 välillä. He toteavat tutkimuksessaan, että vähemmän menestyneet, pienet, riskisemmät ja lainarahalla toimivat yhtiöt aktivoivat enemmän menoja. Myös yhtiöt, jotka eivät ole kovin tehokkaita tutkimus- ja kehittämismenojen suhteen sekä pienimmät kasvumahdollisuudet omaavat yhtiöt ovat halukkaita menojen aktivoimiseen. (Cazavan-Jeny & Jeanjean 2006, 39.)

Kallunki, Pyykkö ja Laamanen (2009, 838–839) puolestaan saavat tutkimuksessaan viitteitä toimialan vaikutuksesta kehittämismenojen käsittelyyn. Tutkimuksessaan he tarkastelevat kehittämismenojen käsittelyä yrityskaupoissa, joissa osapuolina on teknologia-alalla toimivia yrityksiä sekä yrityksiä, jotka eivät työskentele teknologia-alalla. Heidän tutkimuksensa osoittivat, että teknologia-alalla olevat yritykset saivat tutkimus- ja kehittämismenot (t&k-menot) tuottamaan paremmin tulevaisuudessa kuin ei-teknologia yritykset. He

toteavat myös, että teknologia-alalla toimivilla yrityksillä saattoi olla paremmat kyvyt yhdistellä kaupan mukana tullut kehittämistoiminta jo olemassa olevaan toimintaa, kun taas ei-teknologiayrityksiltä saattoi puuttua tämä kyky. (Kallunki, Pyykkö & Laamanen 2009, 838–839.)

Tämän kaltaisia tuloksia liittyen toimialaan ovat saaneet myös García-Manjón ja Romero-Merino (2012, 1084). Heidän tutkimuksensa kohteena oli 754 eurooppalaista yhtiötä vuosien 2003 ja 2007 aikana. He selvittivät, miten investoiminen t&k-menoihin vaikuttaa yhtiön kasvuun, ja toteavatkin sen olevan yksi kasvun päätekijöistä. Erityisen suurta kasvua t&k-toiminnalla saavuttivat kasvuyritykset sekä yhtiöt, jotka toimivat teknologia-alalla. He myös toteavat, että näiden tulosten valossa teknologia-yhtiöiden johtajien kannattaa päätöksissään panostaa kehittämistoimintaan myös taantuman aikana. (García-Manjón & Romero-Merino 2012, 1084.)

Kuten suomalaiset ja kansainväliset tutkimukset osoittavat, aktivoimiseen tai aktivoimatta jättämiseen vaikuttaa moni tekijä, kuten yhtiön koko, kasvuvaihe, vakavaraisuus tai toimiala. Yhtiöiden miettiessä aktivoimisen ja aktivoimatta jättämisen välillä, heidän on hyvä muistaa edellä mainittujen tekijöiden vaikutuksen lisäksi, että aktivoitujen kehittämismenot ovat arvioita tulevaisuuden tuloista ja niiden likvidointi toisen yrityksen käyttöön voi olla haastavaa. Siksi aktivoitaessa kehittämismenoja taseeseen muodostuu varoja, joiden arvoa voi olla vaikea osoittaa esimerkiksi yritysjärjestelytilanteessa tai toiminnan loppuessa. (Tahvanainen 2018.)

4 Tutkimuksen toteutus

Tämän luvun tarkoituksena on esitellä käytetty tutkimusmenetelmä ja kohdejoukko sekä perustella valinnat näiden takana. Lisäksi esitellään aineiston keräystavat ja aineiston analysointiin käytetyt menetelmät. Tutkimuksesta saadut tulokset esitetään omassa pääluvussa.

4.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimus on kvantitatiivinen pöytälaatikkotutkimus. Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus tunnetaan myös tilastollisena tutkimuksena, jossa tutkimuskohdetta kuvataan numeerisesti ja tutkimukseen valitaan suuria otoskokoja. Kvantitatiiviselle tutkimukselle on tyypillistä, että tuloksia havainnollistetaan taulukoin ja kuvioin sekä selvitetään mahdollista riippuvuutta muuttujien välillä. Yleensä tutkimustuloksia myös pyritään yleistämään laajempaan joukkoon käyttämällä tilastollista päättelyä. (Heikkilä 2014a, 15.)

Pöytälaatikkotutkimuksessa aineistona käytetään olemassa olevaa dataa, niin kutsuttua sekundaaridataa. Pöytälaatikkotutkimus ei ole kovin suosittu menetelmä suurissa markkinatutkimuksissa, koska katsotaan, että pöytälaatikkotutkimuksessa on riski sen toteuttamisessa. Tutkimuksen tekijä ei voi olla varma tutkimusta aloittaessaan, mitä tietoja on mahdollista saada tai mitä tietoa on jo olemassa. (Hague ym. 2016, 52).

Tutkimustyyppiksi valikoitui juuri pöytälaatikkotutkimus, sillä tutkimus päätettiin toteuttaa käyttämällä julkisten osakeyhtiöiden konsernitilinpäätöksiä. Kirjanpitoasetus velvoittaa antamaan liitetiedon aktivoituista kehittämismenoista (KPA 2 luku 2a§) ja IAS 38 -standardi velvoittaa yhtiötä antamaan tilinpäätöksissään tiedot aineettomiin hyödykkeisiin kuuluvista eristä, muun muassa niiden bruttomääräiseen kirjanpitoarvon kauden alussa ja lopussa. Lisäksi IAS 38 kohta 126 velvoittaa antamaan tiedot kuluiksi kirjatusta tutkimus- ja kehittämismenoista (IAS 38 kohdat 118, 126.) Listattujen yhtiöiden kohdalla tilinpäätökset ovat julkisia ja siten riski siitä, että tarvittavaa informaatiota ei olisi riittävästi saatavilla, pystyttiin eliminoimaan. Tutkimuksesta tuli kvantitatiivinen, kun tiedot päätettiin kerätä kaikista yhtiöistä vuosilta 2014–2019, jotta tutkimukseen saatiin mahdollisimman laaja edustus First North -listan yhtiöistä.

Kun tutkimuskohteeksi valikoitui First North Finland -lista, tiedettiin, että yhtiöiden tilinpäätökset olisivat julkisia. Tästä syystä ei koettu tarpeelliseksi lähettää kyselyä näihin yhtiöihin. Tutkimuksessa selvitettiin kehittämismenojen käsittelyä, ei syytä niiden taustalla. Kvantitatiivinen tutkimus rajattiin pois tämän takia. Mikäli olisi haluttu selvittää myös syitä kehittämismenojen käsittelyn taustalla, olisi tutkimuksen kohteille pitänyt tehdä haastatteluja.

Opinnäytetyössä tämä ei olisi ollut mahdollista ajallisesti, sillä kohde joukko oli hyvin suuri ja aikaa rajoitetusti.

4.2 Tutkimuksen kohdejoukko

First North Finland -listan konserniyhtiöt valikoituivat tutkimuskohteeksi siksi, että kyseiseltä listalta ei ole aikaisemmin juuri tehty tutkimuksia. Aikaisemmat tutkimukset ovat liittyneet pääasiassa ensimmäiseen julkiseen osakkeiden liikkeeseen laskemiseen ja kehittämismenoihin liittyen ei ole tehty yhtään tutkimusta (ks. 2.1). Toinen oleellinen syy tämän listan valitsemiseksi tutkimuskohteeksi oli listalla olevat helpotukset tilinpäätöksen laatimiseen liittyen (ks. 2.1). Listalla olevat yhtiöt voivat valita kahdesta tilinpäätöskäytännöstä, kummalla he haluavat laatia konsernitalinpäätöksensä. Tällaista mahdollisuutta ei ole päälistan yhtiöillä. Valittu tilinpäätöskäytäntö vaikuttaa oleellisesti kehittämismenojen käsitteelyyn tilinpäätöksessä, joten kyseisten menojen tutkiminen on mielenkiintoista First North -listalta.

Tutkimusjoukko koostuu 106 havainnosta, jotka on kerätty First North Finland -listalta vuosilta 2014–2019. Tutkittava ajanjakso rajautui näihin vuosiin, kun kävi ilmi, että vuonna 2019 listalla olleista yhtiöistä 6 oli ollut listalla vuodesta 2014 eteenpäin. Vuodesta 2007 vuoteen 2014 nykyisistä listalla olevista yhtiöistä vain yksi yhtiö oli ollut listautuneena First North -listalle. Siten vuosia 2007–2013 ei ole otettu huomioon tässä tutkimuksessa, jotta tulokset eivät vääristyisi, kun useammalta vuodelta olisi ollut vain yksi havainto.

Listalla olevien yhtiöiden tilinpäätöksistä tarkasteltiin konsernitalinpäätöksiä, sillä helpotus tilinpäätöksen laatimisesta kohdistuu juuri niihin. Siten saatiin käsitys siitä, miten listalle listautuneet yhtiöt olivat valinneet kahden vaihtoehdon väliltä. Osa listan yhtiöistä muodosti kirjanpitolain 1 luvun 6a §:n mukaisen pienkonsernin, jolloin näiden yhtiöiden ei tarvitse laatia konsernitalinpäätöstä (OYL 8 luku 9 §). Näissä tapauksissa tarkasteltiin emoyhtiön tilinpäätöstä. Listalla oli myös yhtiöitä, joilla ei ollut konsernirakennetta ollenkaan. Näissä tapauksissa tarkasteltiin myös emoyhtiöiden tilinpäätöksiä.

4.3 Tutkimusaineiston kerääminen

Tutkimusta lähdettiin toteuttamaan selvittämällä First North Finland -listalla vuonna 2019 olleet yhtiöt ja nämä yhtiöt kirjattiin Excel-taulukoon. Jokaisesta yhtiöstä selvitettiin myös listautumisvuosi, jotta saatiin selville, kuinka monta vuotta tutkimukseen otettaisiin mukaan. Nämä tiedot saatiin Kauppalehden sivuilta. Kun saatiin selville, että vuonna 2014 listalla oli ollut 6 nykyisin listalla olevaa yhtiötä, alettiin yhtiöiden tietoja kerätä tästä vuodesta eteenpäin.

Listautumisvuoden lisäksi Excel-taulukkoon koottiin tiedot toimialasta, tilinpäätöskäytännöstä, kehittämismenoista ja konsernin koon määrittämiseksi tiedot taseen loppusummasta, liikevaihdosta ja henkilöstön määrästä. Toimialaluokituksissa käytettiin Nasdaqin sivuilla olevaa emoyhtiöiden toimialaluokitusta, sillä työssä tutkitaan nimenomaan näiden listautuneiden yhtiöiden konsernitilinpäätöksiä. Tilinpäätöskäytännöt sekä konsernin koon määrittämiseen vaadittavat tiedot kerättiin konsernitilinpäätöksistä, jotka olivat saatavilla yhtiöiden nettisivuilla. Konsernitilinpäätöksessä yhtiöt ilmoittivat käyttämänsä tilinpäätöskäytännön tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden yhteydessä. Mikäli tietoa ei ollut saatavissa tässä kohtaa, tutkittiin tilinpäätöksiä tarkemmin. Esimerkiksi laaja tuloslaskelma löytyy vain IFRS:n mukaan laadituista tilinpäätöksistä, jolloin saatiin varmistus tilinpäätöskäytännöstä.

Konsernin kokoluokittelussa käytettiin kirjanpitolain 1 luvun 6a §:n mukaista jaottelua konsernin koosta. Yksinkertaisuuden vuoksi, konsernin koko määräytyi tässä työssä päättyneen tilikauden luvuista. Taulukossa 2 on havainnollistettu tämä jaottelu eri kokoluokkiin.

Taulukko 2. Jaottelu eri kokoihin konserneihin kirjanpitolain 1 luvun 6a §:ää mukailten

Konsernin koko	Taseen loppusumma	Liikevaihto	Tilikauden aikana palveluksessa keskimäärin henkilöstöä
Pieni Enintään 1 ylittyy	6 000 000 €	12 000 000 €	50
Keskisuuri	2 raja-arvoa ylittyy pienestä, mutta ei täytä suuren vaatimuksia		
Suuri Vähintään 2 ylittyy	20 000 000 €	40 000 000 €	250

Kehittämismenojen osalta Excel-taulukkoon kerättiin konsernitilinpäätöksistä tiedot itse menoista sekä aktivoitiinko näitä menoja vai ei. Koska kirjanpitoasetus velvoittaa antamaan liitetiedot vain aktivoituista kehittämismenoista (ks. 4.1), jouduttiin tilanteissa, joissa kehittämismenoja ei ollut aktivoitu, tutkimaan yhtiöiden tilinpäätöksiä tarkemmin. Tällöin esimerkiksi toimintakertomuksesta selvitettiin, onko konsernilla ollut tilikauden aikana kehittämistoiminnaksi lukeutuvaa toimintaa. Kehittämistoiminnaksi laskettiin mukaan Kirjanpitolain uudistamistyöryhmä 1995:n raportin ensimmäisen osan (1996, 87) mukainen kehittämistoiminta ja IAS 38 -standardin kohdan 59 mukainen toiminta. Mikäli toiminta lukeutui kehittämiseen, oletettiin toiminnasta syntyneen myös menoja, jolloin nämä tapaukset käsiteltiin siten, että tilikauden aikana oli ollut kehittämismenoja. Jos yhtiöiden konserniti-

linpäätöksissä ei ollut mainintaa kehittämistoiminnasta tai se ei täyttänyt kehittämistoiminnaksi vaadittavia kriteerejä, nämä tapaukset käsiteltiin siten, että kehittämismenoja ei ollut tilikauden aikana.

FAS-tilinpäätöksen laatijoilla oli myös useampia tapoja ilmoittaa kehittämismenoista. Jos toimintakertomuksessa tai tilinpäätöksessä luki, että tilikaudella ei ollut varsinaisia tai olennaisia kehittämismenoja eikä muita tietoja ollut saatavilla, nämä tapaukset käsiteltiin siten, että kehittämismenoja ei ollut. IFRS-tilinpäätöksien kohdalla kehittämismenojen selvittäminen oli yksinkertaisempaa, sillä IAS 38 -standardi velvoittaa erittelemään aineettomat hyödykkeet sekä antamaan tiedon kuluksi kirjatusta kehittämismenoista (ks. 4.1). Näissä tapauksissa kehittämismenot oli ilmoitettu joko aineettomissa hyödykkeissä tai ne oli ilmoitettu kulukirjatuiksi.

Kun kaikki tiedot oli kerätty, aineisto siirrettiin SPSS-ohjelmaan, jolla varsinainen analysointi suoritettiin. Analysoinnin jälkeen laadittiin havainnollistavat taulukot Excelissä.

4.4 Aineiston analysointitavat

Tutkimusaineisto muodostuu 106 havainnosta. Se kattaa tutkittavana olleesta listasta kaikki havainnot vuosilta 2014–2019, joten kyseessä on kokonaistutkimus. Yleensä kokonaistutkimuksissa testausta tilastollisesta merkitsevyydestä ei suoriteta, koska aineisto edustaa jo koko tutkittavaa joukkoa. Tutkimuksessa käytetään silti testausta, jotta saadaan selville, ovatko havaitut erot niin suuria, että kyse ei voi olla sattumasta (Heikkilä 2014b, 138). Khiin neliö -testin avulla voidaan kokonaistutkimuksessa siis selvittää riippuvuutta tutkittavien muuttujien väliltä. Tutkimuksessa käytetään ei-parametristä testiä, sillä tarkasteltavat muuttujat ovat kategorisia eli luokitteluasteikollisia (Heikkilä 2014a, 183).

Tutkimuksessa käytetään ristiintaulukointia kahden luokitteluasteikollisen muuttujan välisen yhteyden selvittämiseen (Heikkilä 2014a, 198). Rajoitteena ristiintaulukoimiselle on aineiston riittävä koko (Holopainen, Tenhunen & Vuorinen 2004, 158), sillä ristiintaulukointin ideana on esittää tarkasteltavat muuttujat samassa taulukossa jaoteltuna sarake- ja rivimuuttujiin. Taulukon ruudukoista tai soluista saatavat luvut kuvaavat, kuinka monta halutun muuttujan ominaisuuksilla varustettua havaintoa aineistossa on. Ristiintaulukointi ei kuitenkaan suoraan paljasta muuttujien välistä mahdollista riippuvuutta. Khiin neliö -testin avulla voidaan selvittää, löytyykö taulukon muuttujien väliltä tilastollisesti merkittävää riippuvuutta tai kokonaistutkimuksen tapauksessa, ovatko havaitut erot riittävän suuria, jotta ne eivät ole syntyneet sattumalta. (Heikkilä 2014a, 198, 200; Heikkilä 2014b, 138.)

SPSS-ohjelmassa suoritettavan khiin neliö -testin oletuksena on, että muuttujien välillä ei ole riippuvuutta. Testissä lasketaan oletuksen eli nollahypoteesin mukaiset odotetut frekvenssit ristiintaulukoinnin ruutuihin. Odotetuilla frekvensseillä tarkoitetaan niitä ruutuihin tulevia arvoja, jotka ovat nollahypoteesin mukaisia eli sellaisessa tilanteessa ilmeneviä, kun muuttujien välillä ei ole riippuvuutta. (Heikkilä 2014a, 200).

Tämän jälkeen testissä lasketaan testisuure, jonka tuloksena saadaan arvo, joka kuvaa odotettujen ja havaittujen frekvenssien eroa. Testisuureen kaava on seuraava:

$$x^2 = \sum_{i=1}^k \sum_{j=1}^l \frac{(o_{ij} - e_{ij})^2}{e_{ij}}$$

missä k = rivien lukumäärä

l = sarakkeiden lukumäärä

o_{ij} = i:nneen rivin j:nneen sarakkeen havaittu frekvenssi

e_{ij} = i:nneen rivin j:nneen sarakkeen odotettu frekvenssi (Heikkilä 2014a, 200)

SPSS-ohjelma laskee testisuureen sekä vapausasteen, joita testissä tarvitaan merkitsevyytensä selvittämisessä. Vapausaste muodostuu kertomalla keskenään rivien lukumäärä vähennettynä yhdellä ja sarakkeiden lukumäärä vähennettynä yhdellä. Merkitsevyytensä eli Sig.-arvo kuvastaa, kuinka suuri on se riski, että tuloksessa havaittu riippuvuus johtuu sattumasta. Kun Sig.-arvo on riittävän pieni, toisin sanoen alle valitun merkitsevyytensä, muuttujien välillä on riippuvuutta. (Heikkilä 2014a, 200, 202.) Tässä tutkimuksessa merkitsevyytensä on 5 %.

Khiin neliö -testin käytössä on kuitenkin rajoitteita, sillä ristiintaulukoinnin ruuduissa olevista odotetuista frekvensseistä enintään 20 % saa olla alle 5. Lisäksi jokaisessa ruudussa olevan odotetun frekvenssin on oltava enemmän kuin 1. SPSS-ohjelma ilmoittaa jokaisen testin yhteydessä edellytyksien täyttymisestä ja siten siitä, onko testiä mahdollista käyttää. (Heikkilä 2014a, 201.)

5 Tutkimuksen tulokset

Tässä luvussa käydään läpi tutkimuksessa saadut tulokset. Tulokset käydään läpi samassa järjestyksessä, jossa alaongelmat on esitetty. Aineisto muodostuu 106 havainnosta, mutta sitä rajataan pienemmäksi tarkastelun edetessä kohti kehittämismenojen aktivoimista. Rajaus tehdään, jotta analysointia voidaan suorittaa niille havainnoille, joilla kehittämismenoja on.

5.1 Tilinpäätöskäytännöt

Ensimmäisenä tutkimuksessa selvitettiin, miten listan yhtiöt olivat jakautuneet IFRS- ja FAS-tilinpäätösten suhteen. Tämän avulla saatiin selville, miten First North Finland -listan yhtiöt käyttivät vapauttaan konsernitilinpäätöksen valinnassa. Aineistossa olevista yhtiöistä 90 %:lla oli käytössään suomalaisen tilinpäätöskäytännön mukainen ja lopuilla 10 %:lla puolestaan IFRS:n mukainen konsernitilinpäätös.

Tämän jälkeen tarkasteltiin, miten kehittämismenot jakoutuivat tilinpäätöskäytäntöjen välillä. Muuttujista tehtiin ristiintaulukointi, jonka tulokset ovat kuvattuna taulukossa 3. Taulukosta käy ilmi, että 81,1 %:lla FAS-tilinpäätöksen laatijoista oli kehittämismenoja, kun taas IFRS-tilinpäätöksen laatijoista 54,5 %:lla oli kehittämismenoja. Tarkasteltaessa molempia tilinpäätöskäytäntöjä samanaikaisesti, yhteensä 83 konsernilla (78,3 %) 106 konsernista oli kuluneilla tilikausilla ollut kehittämismenoja.

Taulukko 3. Kehittämismenojen jakautuminen tilinpäätöskäytäntöjen välillä

Kehittämismenoja	Tilinpäätöskäytäntö		Yhteensä
	FAS	IFRS	
Kyllä	77	6	83
	81,1%	54,5%	78,3%
Ei	18	5	23
	18,9%	45,5%	21,7%
Yhteensä	95	11	106
	100,0%	100,0%	100,0%

Seuraavaksi tutkimuksessa selvitettiin konsernien aktivointihalukkuutta. Tässä vaiheessa aineistoa rajattiin niiden havaintojen osalta, joilla kehittämismenoja ei ollut. Aineisto pieneni siten 23 havainnolla. Taulukosta 4 voidaan nähdä ristiintaulukoinnin tulokset. FAS-tilinpäätöksen laatijoista 76,6 % aktivoi menonsa, kun taas IFRS-tilinpäätöksen laatijoista

kehittämismenonsa aktivoi 66,7 %. Kokonaisuudessaan listalla aktivoitiin selvästi enemmän menoja kuin kirjattiin niitä kuluksi, sillä yhteensä 75,9 % oli kirjannut kehittämismenot taseeseen.

Taulukko 4. Kehittämismenojen aktivointi tilinpäätöskäytäntöjen välillä

Aktivoi	Tilinpäätöskäytäntö		
	FAS	IFRS	Yhteensä
Kyllä	59	4	63
	76,6%	66,7%	75,9%
Ei	18	2	20
	23,4%	33,3%	24,1%
Yhteensä	77	6	83
	100,0%	100,0%	100,0%

5.2 Toimiala

Seuraavaksi haluttiin selvittää, miten kehittämismenot jakautuivat toimialoittain ja tarkastelussa oli aluksi mukana kaikki 106 havaintoa. Ristiintaulukoinnin tulokset ovat nähtävissä taulukosta 5. Kehittämismenojen määrä toimialoittain vaihteli 57,1 %:n ja 100 %:n välillä. Eniten kehittämismenoja oli teknologiaan, terveydenhuoltoon sekä öljyn ja kaasun tuotantoon erikoistuneilla aloilla, joissa jokaisella havainnolla oli kehittämismenoja. Vähiten kehittämismenoja oli kulutus- ja rahoituspalveluita tarjoavilla aloilla. Kulutuspalveluita tarjoavilla kehittämismenoja oli 57,1 % ja rahoituspalveluita tarjoavilla 60 %. Kulutustavaroita tuottavat alat (87,5 %:lla havainnoista kehittämismenoja) sekä teollisuudenalat (68,8 %:lla havainnoista kehittämismenoja) olivat panostaneet kehittämistoimintaan vähemmän kuin kolme eniten kehittämistoimintaan investoivaa toimialaa, mutta kehittämismenoja oli kuitenkin suuremmalla osalla havainnoista kuin kulutuspalveluita tuottavilla. Siten nämä alat sijoittuivat First North Finland -listalla välimaastoon kehittämismenojen suhteen.

Taulukko 5. Kehittämismenoja eri toimialoilla

Kehittämismenoja	Toimiala							Yhteensä
	Kulutuspalvelut	Kulutustavarat	Rahoituspalvelut	Teknologia	Teollisuus	Terveydenhuolto	Öljy ja kaasu	
Kyllä	8	7	9	17	22	15	5	83
	57,1%	87,5%	60,0%	100,0%	68,8%	100,0%	100,0%	78,3 %
Ei	6	1	6	0	10	0	0	23
	42,9%	12,5%	40,0%	0,0%	31,3%	0,0%	0,0%	21,7 %
Yhteensä	14	8	15	17	32	15	5	106
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100 %

Tämän jälkeen selvitettiin, kuinka näitä menoja aktivoitiin toimialoittain. Tarkastelussa olivat mukana vain ne 83 havaintoa, joilla kyseisiä menoja oli. Aktivoimisprosentit vaihtelivat

suuresti, sillä toisilla toimialoilla jokainen havainto oli aktivoitunut kehittämismenot ja aktivoimisprosentti oli siten 100 %, kun taas toisilla aloilla samainen prosentti oli 33,3 % (taulukko 6). Kaikki havainnot teknologiaan sekä öljyn ja kaasun tuotantoon erikoistuneista aktivoivat menonsa. Terveysthuoltoalalla 93,3 % aktivoi kehittämismenot. Kulutuspalveluita ja -tavaroita tuottavilla aloilla aktivoitiin lähes saman verran. Kulutuspalveluiden osalta aktivoimisprosentti oli 75 % ja kulutustavaroiden osalta 71,4 %. Selkeästi vähiten kehittämismenojaan aktivoi rahoituspalveluita tarjoavalla alalla toimivat tahot, sillä 33,3 % oli aktivoitunut menoja taseeseen. Teollisuuteen liittyvät toimialat olivat taas noin puolessa välissä tarkasteltaessa aktivoimisprosenttien vaihteluväliä, sillä teollisuutta harjoittavilla aloilla 59,1 % havainnoista oli aktivoitunut kehittämismenot. Tämä aktivoimisprosentti oli kuitenkin toiseksi matalin, joten First North Finland -listalle listautuneiden emoyhtiöiden toimialoja tarkastellessa voidaan todeta, että aktivoimisprosentit painottuivat lähemmäs 100 % kuin 33 %.

Taulukko 6. Kehittämismenojen aktivoiminen toimialoittain

Aktivoi	Toimiala							Yhteensä
	Kulutuspalvelut	Kulutustavarat	Rahoituspalvelut	Teknologia	Teollisuus	Terveysthuolto	Öljy ja kaasu	
Kyllä	6	5	3	17	13	14	5	63
	75,0%	71,4%	33,3%	100,0%	59,1%	93,3%	100,0%	75,9 %
Ei	2	2	6	0	9	1	0	20
	25,0%	28,6%	66,7%	0,0%	40,9%	6,7%	0,0%	24,1 %
Yhteensä	8	7	9	17	22	15	5	83
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100 %

5.3 Konsernin koko

Konsernin koon vaikutusta kehittämismenojen käsittelyyn tarkasteltiin aluksi koko aineistosta, joten mukana olivat kaikki 106 havaintoa. Taulukosta 7 voi huomata, että eniten kehittämismenoja oli suurilla toimijoilla, joista 85,2 %:lla oli konsernitilinpäätöksessä ilmoitettu kehittämismenoja. Seuraavaksi eniten kehittämismenoja oli pienillä konserneilla, joista 77,1 %:lla oli näitä menoja. Keskisuurilla konserneilla oli kuitenkin melkein yhtä paljon kehittämismenoja kuin pienillä, sillä vastaava luku oli 75 %.

Taulukko 7. Konsernien koon vaikutus kehittämismenoihin

Kehittämismenoja	Koko			Yhteensä
	Pieni	Keskisuuri	Suuri	
Kyllä	27	33	23	83
	77,1%	75,0 %	85,2%	78,3%
Ei	8	11	4	23
	22,9%	25,0 %	14,8%	21,7%
Yhteensä	35	44	27	106
	100,0%	100 %	100,0%	100,0%

Tämä muuttujapari mahdollisti khiin neliö -testin käytön. Testin tuloksena Sig.-arvo oli kuitenkin 58,8 %, joten näiden muuttujien välillä ei ollut riippuvuutta.

Kehittämismenoja käsittelyn selvittämiseksi aineisto rajattiin taas niihin 83 havaintoon, joilla kehittämismenoja oli ollut. Kuten taulukosta 8 nähdään, eniten aktivoivat pienet konsernit, joilla aktivoimisprosentti oli 88,9 %. Sekä suuret että keskisuuret konsernit aktivoivat kokonaislukuina tarkastellen saman verran, sillä molemmilla aktivoimisprosentti oli 70 %:n tuntumassa.

Taulukko 8. Kehittämismenojen aktivoiminen eri kokoisissa konserneissa

Aktivoi	Koko			Yhteensä
	Pieni	Keskisuuri	Suuri	
Kyllä	24	23	16	63
	88,9 %	69,7%	69,6%	75,9%
Ei	3	10	7	20
	11,1 %	30,3%	30,4%	24,1%
Yhteensä	27	33	23	83
	100 %	100,0%	100,0%	100,0%

Myös tässä muuttujaparissa khiin neliö -testin edellytykset täyttyivät. Sig.-arvo oli kuitenkin 15,8 %, joten muuttujien välillä ei ollut riippuvuutta. First North Finland -listalta saadut tulokset eivät siten johdu riippuvuudesta.

6 Pohdinta

Tässä luvussa käydään läpi tutkimuksen tulokset sekä tehdään niistä johtopäätöksiä, pohditaan työn luotettavuutta, esitellään jatkotutkimusehdotukset sekä arvioidaan opinnäyte-työprosessia ja omaa oppimista. Tutkimuksessa etsittiin vastauksia siihen, miten First North Finland -listan yhtiöt käsittelevät kehittämismenojaan konsernitilinpäätöksessä eli kirjataanko menot kuluiksi vai aktivoidaanko taseeseen. Lisäksi työssä käsiteltiin tutkimusongelmaa myös toimialan ja konsernien koon näkökulmista, sillä aikaisemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että näillä tekijöillä on vaikutusta kehittämismenojen käsittelyyn (ks. 3.6).

Tutkimuksesta saadut tulokset osoittivat, että suomalainen tilinpäätöskäytäntö oli konsernitilinpäätöksenä suositumpi, sillä 90 % listan yhtiöistä laati konsernitilinpäätöksen tämän käytännön mukaan. Koko listalta 83 konsernilla (78,3 %) 106:sta oli ollut kehittämismenoja tilikausillaan. Näistä 63 (75,9 %) aktivoi kehittämismenonsa. (ks. 5.1.) Toimialoitain tarkasteltuna teknologiaan, terveydenhuoltoon sekä öljyn ja kaasun tuotantoon erikoistuneilla aloilla kaikilla havainnoilla oli kehittämismenoja. Näistä kolmesta eniten aktivoivat teknologia-alalla toimivat sekä öljyn ja kaasun tuotantoon erikoistuneet tahot, sillä molemmissa toimialaluokissa jokainen havainto aktivoi menot. Terveystuotannon osalta tämä osuus oli 93,3 %. Vähiten aktivoitiin rahoituspalveluiden kohdalla, jossa konserneista 33,3 % aktivoi kehittämismenot taseeseen. (ks. 5.2.)

Konsernin koko vaikutti kehittämismenoihin siten, että eniten kehittämismenoja oli suurilla yhtiöillä, joista 85,2 %:lla oli ollut menoja tilikausilla. Pienillä ja keskisuurilla oli lähes yhtä paljon menoja, sillä pienillä oli ollut 77,1 %:lla kehittämismenoja ja keskisuurilla 75 %:lla. Eniten menojaan aktivoi pienet yhtiöt joista 88,9 % oli kirjannut menot taseeseen. Keskisuurilla ja suurilla aktivoimisprosentit olivat käytännössä samat, sillä keskisuurista 69,7 % aktivoi ja suurista 69,6 %. (ks. 5.3.)

6.1 Johtopäätökset

First North Finland -listalla yhtiöt voivat laatia konsernitilinpäätöksensä joko suomalaisen käytännön mukaan tai kansainvälisen käytännön eli IFRS:n mukaan. Tällainen mahdollisuus on luotu, jotta listautuminen koettaisiin vähemmän hankalaksi, sillä päälistalla olevien yhtiöiden on laadittava konsernitilinpäätöksensä IFRS-standardien mukaan. (ks. 2.1.) Kyseisellä listalla 90 % oli laatinut konsernitilinpäätöksen suomalaisen tilinpäätöskäytännön mukaan. Tulos oli odotettavissa konsernitilinpäätöksen laatimiseen annetun helpotuksen takia.

Syy, miksi 10 % kuitenkin laati konsernitilinpäätöksen IFRS:n mukaan, voi olla esimerkiksi se, että yhtiöiden kansainväliset liikesuhteet edellyttivät IFRS-muotoista konsernitilinpäätöksen laatimista (Leppiniemi 2018). Yhtä yhtiötä lukuun ottamatta kaikki muut yhtiöt olivat tarkasteluajanjaksona siirtyneet käyttämään IFRS-tilinpäätöstä konsernitilinpäätöksensä muutaman vuoden jälkeen listautumisesta. Liiketoiminnan kasvaessa konserneissa oli siirrytty käyttämään IFRS-standardeja. First North -listoja kutsutaan kasvuyhtiöiden markkinapaikaksi (ks. 2.1) ja yhtiöt ovat tässä tapauksessa käyttäneet listaa tähän tarkoitukseen ja mahdollisesti siirtyvät päällyställe muutamien vuosien sisällä.

Kuten tässä tutkielmassa on käynyt ilmi, IFRS-normiston mukainen kehittämismenojen käsittely eroaa suomalaisesta käytännöstä. Jotta IFRS-konsernitilinpäätöksen laatija voisi aktivoida kehittämismenot, menojen on täytettävä monia ehtoja. (ks. 3.5.) Tästä syystä voisi olettaa, että IFRS-tilinpäätöksissä kehittämismenoja on aktivoitu vähemmän kuin FAS:n mukaan laadituissa. Näin osoittivat myös tutkimuksen tulokset, sillä FAS:n mukaan kehittämismenoja käsittelevistä yhtiöistä 76,6 % aktivoi menot, kun IFRS-tilinpäätöksen laatijoista 66,7 % kirjasi menot taseeseen.

Huomionarvoista FAS- ja IFRS-tilinpäätöksien jakautumisessa oli kuitenkin se, että IFRS-tilinpäätöksen laatijoiden kohdalla havaintoja oli harvakseltaan, varsinkin tutkittaessa tilinpäätöskäytännön vaikutusta aktivoimiseen. Kyseessä oli kuitenkin kokonaistutkimus, joten vaikka havainnot jäivät harvoiksi joidenkin muuttujien osalta, tulos kuvaa tutkittavana olutta kohdetta juuri sellaisena kuin se on. Lisäksi IFRS:n kohdalla IAS 38 -standardi määrittää menojen käsittelystä tässä kohtaa, kuten seuraavaksi huomataan. Siten jo parinkin havainnon aineistosta olisi voitu huomata tietty kaava.

IFRS-tilinpäätöksen laatijoiden keskuudessa olleiden kehittämismenojen käsittelyn määrää IAS 38 -standardi. Mikäli kehittämismenot täyttivät aktivoimisen edellytykset, menot oli pakko aktivoida. Jos nämä edellytykset eivät täytyneet, oli menot kirjattava kuluksi. FAS-tilinpäätöksen laatijoiden keskuudessa tällaista velvoitetta ei ole. Kirjanpitolaissa aktivoimisen ainut edellytys on tulonodotukset tulevilla tilikausilla (KPL 5 luku 8 §). Siksi syytä siihen, miksi toiset FAS-tilinpäätöksen laatijat ovat aktivoineet menonsa ja toiset kirjanneet kuluiksi, ei voida suoraan sanoa.

Kehittämismenojen aktivoimisesta on tehty paljon tutkimuksia kansainvälisesti. Näistä aikaisemmista tutkimuksista voi hakea syitä siihen, miksi toiset yhtiöt aktivoivat ja toiset eivät. Esimerkiksi yhtiön velkaantuneisuudella, kannattavuudella tai resursseilla on todettu olevan vaikutusta kehittämismenojen käsittelyyn (ks. 3.6). Saattaakin olla, että ne, joiden

kannattavuus on ollut heikkoa tai omavaraisuus laskenut liian alhaiseksi ovat kokeneet aktivoimisen mielekkääksi. Vaihtoehtoisesti taas ne, joilla on ollut resursseja kehittämistoimintaan ja tulos on kestänyt tuotekehityksestä aiheutuneet kulut, ovat päättäneet jättää menot tilikauden kuluiksi. Edellä esitettyjen syiden lisäksi monet tutkimukset ovat osoittaneet toimialan ja yhtiön koon vaikuttavat kehittämismenojen aktivoimiseen (ks. 3.6). Tästä syystä näitä kahta tekijää tarkasteltiin lisää tässä tutkimuksessa.

Toimialan on osoitettu vaikuttavan kehittämismenojen muodostumiseen ja aktivoimiseen useissa tutkimuksissa. Erityisesti teknologia-alalla toimivien yhtiöiden on osoitettu panostavan kehitystoimintaan, koska tällä alalla tuote- ja prosessikehityksestä on hyödytty eniten esimerkiksi liiketoimintaa kasvatettaessa. Myös lääketeollisuuden ja ohjelmistojen kehittämiseen erikoistuneilla aloilla aineettomiin hyödykkeisiin on panostettu, ja tutkimus- ja kehitysmenoista on saatu eniten tuottoja. Sen sijaan elintarviketeollisuus sekä öljyn ja kaasun tuotanto eivät ole hyötyneet aikaisempien tutkimusten valossa kehittämistoiminnasta. (ks. 2.5; 3.6.)

Osittain tämänkaltaisia tuloksia saatiin myös tässä tutkimuksessa, sillä teknologian ja terveydenhuollon aloilla jokaisella havainnolla oli kehittämismenoja. Nasdaqin toimialaluokittelussa terveydenhuoltoon kuuluu myös lääkkeitä kehittäviä ja valmistavia yhtiöitä, joten tulokset vastaavat aikaisempia tutkimuksia. Sen sijaan kolmas toimiala, jolla jokaisella havainnolla oli ollut kehittämismenoja, oli öljyn ja kaasun tuottamiseen erikoistuneet alat. Tämä tulos ei vastaa ollenkaan aikaisemmin tehtyä tutkimusta, sillä kaivostoiminnan ohella öljyn ja kaasun tuotanto ei kuulunut niihin toimialoihin, jotka olisivat hyötyneet kehittämistoiminnasta ja siten niiden ei oletettu panostavan kehittämistoimintaan. (ks. 2.5.)

Tässä työssä tehdyn tutkimuksen myötä ei kuitenkaan voida sanoa, että tilanne olisi muuttunut kyseisen toimialan suhteen, sillä havainnoita oli varsin vähän (5 kappaletta). Lisäksi nämä kaikki havainnot tämän toimialan suhteen muodostuivat First North Finland -listalla yhdestä yhtiöstä viiden vuoden ajalta. Siten tulos tämän toimialan suhteen on aikaisemman tutkimuksen vastainen vain First North Finland -listalla.

Seuraavaksi eniten kehittämismenoja oli kulutustavaroita tuottavilla yhtiöillä, joista 87,5 %:lla oli kyseisiä menoja. Tämäkään tulos ei vastaa aikaisempia tutkimuksia, sillä kulutustavaroita valmistavien yritysten ei oleteta panostavan kehittämistoimintaan, sillä kehittämisprosessi on lyhyt ja tällöin siitä syntyneet menot kirjataan kuluksi (3.6). Syy suureen aktivoimisprosenttiin löytyi kulutustavaroiden luokkaan kuuluvista yhtiöistä. Kulutustavaroiden luokkaan kuului kahta yhtiötä lukuun ottamatta videopelejä kehittäviä firmoja. Kehittämismenot ovat siten erilaiset, kuin tavallisesti kulutustavaroita tuottavilla yhtiöillä olisi.

Vähiten kehittämismenoja oli kulutus- ja rahoituspalveluilla. Kulutuspalveluita tuottavilla yhtiöillä 57,1 %:lla oli kehittämismenoja, ja se oli siten First North Finland -listalla vähiten kehittämistoimintaan panostava toimiala. Syy alhaisimmalle aktivoimisprosentille voi olla kehittämismenojen hankala tunnistettavuus. Palveluratkaisuja on nykyään hyvin monen tyyppistä, joten yleispätevää ohjetta kehittämismenojen tunnistamiselle on vaikea antaa. Lisäksi kehittämistä tehdään paljon asiakkaiden kanssa, joten kehittämisen ja tuotannon väliin on vaikea vetää rajaa. (Tahvanainen 2018.) Tästä syystä kyseisellä toimialalla saattoi olla vähiten kehittämismenoja.

Toiseksi alhaisin kehittämismenoprosentti oli rahoituspalveluita tuottavilla tahoilla, joista 60 %:lla oli ollut kehittämismenoja. Rahoituspalveluita tuottavat yhtiöt eivät menestyneet Gun ja Levn (2001, 24) tutkimuksessa, joissa kartoitettiin aineettomista hyödykkeistä saatavia tuottoja. Heidän tutkimuksessaan yksikään yhtiö rahoitusosalta ei vastannut hakukriteerejä, joten yhdeltäkään tällä toimialalla toimivasta yhtiöstä ei saatu näyttöä aineettomien hyödykkeiden tuottamista tuloista. Tutkimus toteutettiin vuonna 2001, joten tilanne on muuttunut tämän suhteen. Nykyisin rahoituspalveluita tuottavilla yhtiöillä on oltava verkkopankki sekä erilaisia mobiilisovelluksia täyttämään kuluttajien vaatimuksia. On hyvin todennäköistä, että tämän takia näilläkin yhtiöillä on nykyään kehittämistoimintaa.

Aktivoimisen suhteen teknologian ja terveydenhuollon aloilla käyttäydyttiin, kuten oli odotettavissa ja lähes jokainen konserni aktivoi menonsa (ks. 2.5; 3.6). Aiemmin esiin tulleet poikkeus, öljyn ja kaasun tuotanto, aktivoi myös jokaisena tilikautena kehittämismenot. Selkeästi vähiten aktivoi rahoituspalveluita tuottavat yhtiöt, joista 33,3 % aktivoi menot. Syynä tähän voi olla aikaisemmin esitetyt muuttujat, kuten velkaantuneisuus, kannattavuus tai vakavaraisuus. Kyseisten yhtiöiden vakavaraisuus saattoi olla hyvällä mallilla, eivätkä ne siten kokeneet tarvetta lisätä oman pääoman määrää taseessa (Tahvanainen 2018). Kannattavat yhtiöt välttävät aktivoimista myös siitä syystä, että ne eivät halua aktivoimisesta syntyvän kannattavuuden kasvun vaikuttavan ulkopuolisten silmissä keinotekoiselta (Aboody & Lev 1998, 168–169). Myös tämä on voinut vaikuttaa aktivoimiseen.

Konsernien kokoa ja kehittämismenoja tarkasteltaessa tulokset olivat aikaisempien tutkimusten mukaisia. Suurilla toimijoilla on enemmän resursseja kehittämistoimintaan kuin pienemmillä (ks. 3.6) ja tutkimuksessa selvisi, että juuri suurilla yhtiöillä oli eniten kehittämismenoja tilikausillaan. Näiden kahden muuttujan välistä riippuvuutta voitiin selvittää khiin neliö -testillä, sillä testin käyttöön vaadittavat edellytykset täyttyivät. Sig.-arvoksi saatiin kuitenkin 58,8 %, joten tulos ei johdu riippuvuudesta First North Finland -listalla.

Aikaisemmat tutkimukset ovat antaneet näyttöä siitä, että pienet toimijat aktivoivat eniten (ks 3.6). Tätä havaintoa tukivat myös tässä tutkimuksessa saadut tulokset, sillä pienistä konserneista 88,9 % aktivoi menonsa. Suurissa ja keskisuurissa konserneissa aktivoitiin toisiinsa nähden yhtä paljon, sillä molemmissa aktivoimisprosentti oli noin 70 %. Myöskin tässä muuttujaparissa khiin neliö -testin edellytykset täyttyivät, vaikkakin Sig.-arvoksi saatiin 15,8 %. Myös tämä tulos tarkoittaa, että konsernin koon ja aktivoimisen välillä ei ole riippuvuutta First North Finland -listalla.

Tutkimusta voi pitää onnistuneena, sillä tutkimuksessa saatiin vastaus tutkimusongelmaan eli miten kehittämismenoja käsitellään First North Finland -listalla. Kymmenen prosenttia listan konserneista laati konsernitilinpäätöksen IFRS:n mukaan, jolloin kehittämismenojen aktivoinnista määräsi IAS 38 -standardi. FAS-tilinpäätöksen laatijoista 76,6 % aktivoi kehittämismenot. Lisäksi saatiin selvitettyä, että teknologiaan, terveydenhoitoon sekä öljyn ja kaasun tuottamiseen erikoistuneet toimialat olivat niitä toimialoja, joilla kehittämismenoja oli ollut eniten sekä niitä oli aktivoitu eniten. Konsernin koko paljasti, että suurilla konserneilla oli ollut eniten kehittämistoimintaa, mutta pienet konsernit aktivoivat eniten. First North Finland -listalla konsernin koko ja kehittämismenojen aktivoiminen eivät kuitenkaan olleet riippuvaisia keskenään, sillä Sig.-arvot olivat liian suuria.

Tutkimuksesta saadut tulokset jokseenkin vahvistivat aikaisemmin tehtyjä tutkimuksia ja niistä saatuja tuloksia. Joidenkin muuttujien kohdalla oli kuitenkin havaittavissa aikaisemmista tutkimuksista poikkeavia tuloksia. Näissä tapauksissa poikkeavuudet aikaisemmista tutkimuksista johtuivat pitkälti First North Finland -listalla olleista yhtiöistä sekä havaintojen vähäisyydestä. Tutkimuksen tulokset kuvastavatkin vain tutkimuksen kohteena ollutta listaa, mutta esimerkiksi rahoituspalveluiden tapauksessa tilanne aikaisempiin tutkimuksiin nähden voi olla muuttunut. Siten tämä tutkimus voi tarjota enemmän suuntaa antavaa tietoa rahoituspalveluiden kehittämismenoista. Tätä väitettä ei kuitenkaan voida lähteä yleistämään, sillä tutkimustuloksia ei ole testattu tältä kannalta eikä tutkimuksen tarkoitus ollutkaan tuottaa yleistettävissä olevaa tietoa. Tutkimuksen tarkoituksenaan oli selvittää, kuten työssä on useaan otteeseen mainittu, miten kehittämismenoja käsitellään First North Finland -listalla.

6.2 Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti

Jokaisen tutkimuksen luotettavuutta on syytä tarkastella, vaikka tutkimuksissa pyritäänkin välttämään virheitä. Reliabiliteetilla tarkoitetaan saatujen tulosten tarkkuutta. Tutkimus on reliaabeli eli luotettava, jos sama tutkimus tehtäisiin uudelleen ja saataisiin samat tulokset. Oikein mitattu tulos ei siten ole sattumanvarainen. Jotta tutkimuksesta on mahdollista

saada luotettavia tuloksia, tutkittavan otoksen on oltava riittävän suuri ja sen on edustettava tutkimuksen perusjoukkoa mahdollisimman paljon. Lisäksi tutkimusta tehdessä luotettavuus varmistetaan keräämällä ja analysoimalla tiedot huolella. (Heikkilä 2014a, 28; Heikkilä 2014b, 12.)

Validiteetti puolestaan osoittaa mittauksen ja tutkimuksen pätevyuden. Asetettu mittari mittaa juuri sitä, mitä on tarkoituskin. Validi tutkimus ei sisällä systemaattista virhettä ja se antaa kohtalaisen oikeita tuloksia. Tutkimuksen validius edellyttää sekä perusjoukon että mitattavien muuttujien selkeää määrittelyä. Otoksen on oltava myös edustava ja vastausprosentin riittävän korkea, jotta tutkimusta voidaan pitää validina. (Heikkilä 2014a, 27; Heikkilä 2014b, 11.)

Työssä tehty tutkimus on helposti toistettavissa, sillä tilinpäätöksistä saatu informaatio ei muutu. Lisäksi tutkimuksessa tehtiin selvät rajaukset niiden tilinpäätösten kanssa, joissa kehittämismenoista informoitiin huonosti. Tämän ansiosta jokainen epäselvä tapaus käsiteltiin samoin. Myös aineiston koko ja edustavuus oli hyvä, sillä toteutettu tutkimus oli kokonaistutkimus. Tutkimuksen validiteettia tarkasteltaessa on syytä ottaa huomioon, että tutkimusaineisto kerättiin prosessin aikana kahteen kertaan. Ensimmäisellä kerralla alaongelmia ei ollut määriteltä selkeästi, joten tietoja kerättiin useammasta muuttujasta kuin oli tarpeen. Toisella keräyskerralla alaongelmat olivat muotoutuneet selkeiksi, joten aineiston kerääminen toteutettiin määrätietoisesti ja tutkimuksen validius oli paremmin taattu.

Saatuja tuloksia heikentää osittain se, että khiin neliö- testin edellytykset täyttyivät vain kahden muuttujaparin kohdalla. Siten vain näistä pareista oli mahdollista selvittää, joutuivatko saadut tulokset riippuvuudesta. Testauksen tarkoituksena on selvittää, voidaanko otantatutkimuksesta saatuja tuloksia yleistää koko perusjoukkoon (Heikkilä 2014b, 137). Siten testauksen puuttuminen ei estänyt tutkimuksen onnistumista, sillä kyseessä oli kokonaistutkimus, jolloin saadut tulokset kuvasivat jo itsessään perusjoukkoa. Ainoastaan riippuvuuden osuutta saatuihin tuloksiin ei voitu selvittää tiettyjen muuttujaparien välillä.

6.3 Jatkotutkimukset

Tässä opinnäytetyössä tehtyä tutkimusta voisi jatkaa tarkastelemalla esimerkiksi omavaraisuuden tai kannattavuuden vaikutuksia kehittämismenojen aktivoimiseen. Tarkastelun kohteeksi voitaisiin ottaa myös aktivoitujen summat, jos ne ensin suhteutettaisiin vertailukelpoisiksi. Vaihtoehtoisesti tietoja voitaisiin kerätä samalta listalta emoyhtiöiden tilinpäätöksistä, mutta tällöin ei voitaisi ottaa huomioon IFRS:n vaikutusta.

Jatkotutkimuksia First North Finland -listan yhtiöiden kehittämismenojen käsittelystä on siten mahdollista tehdä useampia ottamalla toisen lähestymistavan tutkittaviin menoihin. Vaihtoehtoisesti voisi kerätä laajemman aineiston esimerkiksi päälistan yhtiöistä useamman vuoden ajalta. Myös toimeksiantajan kautta tutkimusta voisi viedä kohti listaamattomia yhtiöitä ja yrityksiä. Toimeksiantajalle tehtävä työ voisi lisätä vastausprosenttia tai antaa pääsyn erilaisiin tietokantoihin, joihin muuten ei olisi mahdollista päästä tekemään tutkimusta.

Lisäksi olisi mielenkiintoista tutkia muutaman vuoden päästä, miten IFRS-standardien mukaan konsernitilinpäätöksensä laatineet yhtiöt olisivat kehittyneet. Olisivatko nämä yhtiöt vielä First North -listalla vai olisivatko ne siirtyneet päälistalle? Tämänkaltainen tutkimus ei koskisi enää kehittämismenoja, vaan sitä, miten yhtiöt hyödyntävät vaihtoehtoista markkinaa liiketoimintansa kasvattamiseen.

6.4 Opinnäytetyöprosessin arviointi

Tämä opinnäytetyö oli ensimmäinen tekemäni laaja tutkimus. Ensimmäiseksi tutkimukseksi työ sujui kuitenkin paremmin, mitä etukäteen osasin odottaa. Huomasin kuitenkin työtä tehdessäni, että jotkut asiat olisi voinut tehdä toisin. Esimerkiksi alaongelmien määrittely mahdollisimman aikaisessa vaiheessa olisi helpottanut aineiston keräämistä. Ensimmäisellä aineiston keräyskerralla keräsin aineiston pitkälti aikaisempien tutkimusten ja kirjoittamani teorian pohjalta niin laajasti, että sen esittäminen kokonaisuudessaan ei olisi ollut mahdollista tai järkevää opinnäytetyön puitteissa.

Opinnäytetyöprosessin käynnistyminen vei valtavasti aikaa, sillä aiheen valinta ei ollut helppoa. Lopulta neljän viikon jälkeen olin päätenyt lopulliseen aiheeseen, mutta tämä aika oli pois itse opinnäytetyön työstämiseltä. Käytetty aika aiheen valintaan ei kuitenkaan näin jälkikäteen harmita, sillä mielenkiintoisen aiheen myötä sain motivaatiota työn tekemiseen. Kun aihe oli valittu, minulla oli 12 viikkoa aikaa tehdä työtä, joten laadin viikkokohtaisen suunnitelman helpottamaan aikataulutusta. Alkuvaiheen intensiivinen työskentely mahdollisti opinnäytetyön palauttamisen ajallaan, sillä viimeisellä viikolla oli suuri riski, että opinnäytetyö ei valmistuisi suunniteltuun päivään mennessä jouduttuani keräämään aineiston vielä uudestaan. Jos olisin jäänyt aikataulusta jälkeen aikaisemmin, työ tuskin olisi valmistunut ajallaan.

Aluksi teoriaa kirjoittaessani koin vaikeaksi löytää monipuolisesti lähteitä, sillä kehittämismenoista ja suomalaisesta tilinpäätöskäytännöstä oli yleisesti ottaen kirjoitettu hyvin pal-

jon saman kirjoittajan toimesta. Kirjoittamisen edetessä löysin kuitenkin myös lähdeaineistoa muilta tekijöiltä. Lisäksi tutkimusmenetelmien esittelyssä lähteiden käyttö jäi hyvin yksipuoliseksi, kun painettua lähdeaineistoa ei ollut mahdollista saada ulkopuolisten tekijöiden takia. Tätä yritin paikata kuitenkin etsimällä lähteitä netistä, ja lähteiden kokonaisuuteen olen silti tyytyväinen. Erityisesti aikaisemmat tutkimukset aiheesta osoittautuivat kiinnostaviksi, ja tutkimustulosteni peilaaminen näihin aikaisempiin tutkimuksiin olikin yksi työn mielenkiintoisimmista vaiheista itse tulosten analysoinnin ohella.

Kokonaisuutena tarkasteltuna opinnäytetyö onnistui mielestäni hyvin, sillä sain vastauksen asettamaani tutkimusongelmaan ja onnistuin lisäämään tietoa First North Finland -listan yhtiöiden kehittämismenojen käsittelystä. Tutkimuksen myötä kasvoi myös tieto siitä, miten First North Finland -listalla yhtiöt ovat käyttäneet vapauttaan laatia konsernitilinpäätös kansallisen käytännön mukaan. Tältä listalta ei aikaisemmin ollut tehty tämänkaltaista tutkimusta tai juuri muitakaan tutkimuksia, joten koen onnistuneeni tuottamaan uutta hyödyllistä tietoa. Lisäksi työn tekemiseen löytyi motivaatiota läpi koko prosessin, koska aihe oli mielenkiintoinen. Tämä motivaatio auttoi myös selättämään viimeisenä viikkona eteen tulleet haasteet ja palauttamaan työn ajallaan.

6.5 Oman oppimisen arviointi

Työtä tehdessä opin ennen kaikkea kehittämismenoista, mutta myös suuren kokonaisuuden aikatauluttamisesta. Kehittämismenot eivät olleet entuudestaan minulle kovinkaan tuttu kokonaisuus ja aluksi epäilinkin, onko aiheesta saatavilla riittävästi lähdeaineistoa. Lisäksi yllätyin kehittämismenojen hyvinkin suuresta vaikutuksesta tilinpäätökseen. Tutkimuksen myötä opin aiheesta huomattavasti enemmän kuin kursseilta. Aihe on hyvin kapea osa laskentatoimea, joten kursseilla asian syvälliseen käsittelyyn ei riitä aikaa.

Myöskään IFRS-standardeista en ennen tutkimusta tiennyt juuri mitään, mutta työtä tehdessä erityisesti IAS 38 -standardi tuli hyvin tutuksi. Sen sijaan kirjanpitolakia olin lukenut aikaisemmin, mutta työn myötä opin siitäkin lisää erityisesti aineettomien hyödykkeiden näkökulmasta. FAS- ja IFRS-tilinpäätöksien eroavaisuuksien ymmärtäminen pääpiirteissään sekä syventyminen yhteen tase-erään lisäsivät ammatillista osaamistani, josta on hyötyä tavoittelemallani uralla.

Ammatillisen oppimisen lisäksi opinnäytetyön teko on lisännyt taitojani tieteellisen tekstin kirjoittamisesta sekä analysointiohjelman käytöstä. En ollut aikaisemmin käyttänyt SPSS-ohjelmaa, mutta ristiintaulukoinnin ja khiin neliö -testin lisäksi opin käyttämään myös muita

menetelmiä. Kaikkien näiden menetelmien käyttö ei kuitenkaan ollut mahdollista keräämässäni lopullisessa aineistossa tai oleellista tutkimusongelman näkökulmasta. Tämä oli harmi, sillä ensimmäisessä keräämässäni aineistossa löysin näiden menetelmien ansiosta mielenkiintoisia riippuvuuksia, joista osa tulikin ilmi jatkotutkimusehdotuksissa. Näitä jatkotutkimuksia voisin itsekin lähteä mielelläni toteuttamaan.

Lähteet

Aboody, D. & Lev, B. 1998. The value relevance of intangibles: The case of software capitalization. *Journal of Accounting Research*, 36, s. 161–191.

Alibhai, S., Bakker, E., Balasubramanian, T., Bharadva, K., Chaudhry, A., Coetsee, D., Dougherty, J., Johnstone, C., Kuria, P., Naidoo, C., Ramanarayanan, J., Rands, E., Shah, D., Merve, M. 2019. *Wiley 2019 interpretation and application of IFRS standards*. Wiley. New Jersey. Luettavissa: <https://www-dawsonera-com.ezproxy.haaga-helia.fi/readonline/9781119577324>. Luettu: 5.3.2020.

Arrighetti, A., Landini, F. & Lasangi, A. 2014. Intangible assets and firm heterogeneity: Evidence from Italy. *Research Policy*, 43, 1, s. 202–213.

Bragg, S. 2015. *IFRS guidebook 2016 edition*. AccountingTools. Colorado.

Bruzgyte, E. & Guliyeva, G. 2016. IPO underpricing in NASDAQ First North Stockholm: Can investors beat the market? Pro gradu -tutkielma. Lundin yliopisto, liiketoiminta ja talous. Luettavissa: <http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=8877619&fileId=8877620>. Luettu: 6.4.2020.

Cazavan-Jeny, A. & Jeanjean, T. 2006. The negative impact of r&d capitalization: A value relevance approach. *European Accounting Review*, 15, 1, s. 37–61.

Finanssivalvonta 2018. Pörssi ja muut kauppapaikat. Luettavissa: <https://www.finanssivalvonta.fi/paaomamarkkinat/porssi-ja-muut-kauppapaikat/>. Luettu: 3.5.2020.

Finanssivalvonta 2020. Listautuminen. Luettavissa: <https://www.finanssivalvonta.fi/paaomamarkkinat/liikkeeseenlaskijat-ja-sijoittajat/listautuminen/>. Luettu: 6.3.2020.

Fredman, J. 2020. Kirjanpitoaineiston dokumentointi – kirjanpitolain menetelmäsäännösten vaatimukset. *Tilisanomat*. Luettavissa: <https://tilisanomat.fi/kirjanpito/kirjanpitoaineiston-dokumentointi-kirjanpitolain-menetelmasaannosten-vaatimukset>. Luettu: 23.3.2020.

García-Manjón, J. & Romero-Merino, M. 2012. Research, development, and firm growth. Empirical evidence from European top r&d spending firms. *Research Policy*, 41, 6, s.1084–1092.

Gu, F. & Lev, B. 2001. Markets in intangibles: Patent licensing. SSRN. Luettavissa: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=275948. Luettu: 1.4.2020.

Haaramo, V. 2012. Kansainvälinen tilinpäätöskäytäntö – IFRS-raportointi. 4. uud. p. Sanoma Pro Oy. Helsinki.

Haaramo, V., Palmuaro, S. & Peill, E. 2005. IFRS-raportointi. Talentum. Helsinki. Luettavissa: <https://fokus-almatalent-fi.ezproxy.haaga-helia.fi/teos/BABBXXB-TAFCCBAXB#kohta:IFRS-RAPORTOINTI/piste:t3O>. Luettu: 1.3.2020.

Haaramo, V., Palmuaro, S. & Peill, E. 2018. Pörssiyhtiön tilinpäätös. Alma Talent. Helsinki.

Hague, P., Harrison, M., Cupman, J. & Truman, O. 2016. Market Research in Practice. 3. painos. Kogan Page. London.

Halonen, J., Jaatinen, I., Jalkanen-Steiner, J., Johansson, N., Lähdemäki, J., Mäkinen, K., Pyykönen, R., Rantanen, H., Sundvik, P., Suomela, M., Toivonen, P., Torkkel, T., Torniainen, T., Tuomala, M. & Uttula, S. 2017. IFRS - käytännön käsikirja. 4. uud. p. Edita. Helsinki.

HE 89/2015 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirjanpitolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta sekä puunkorjuuta aarniometsissä harjoittavien yritysten viranomaisille suorittamien maksujen julkistamista koskevaksi laiksi. Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/HE_89+2015.pdf. Luettu: 28.3.2020.

HE 126/2004 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirjanpitolain muuttamiseksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_126+2004.pdf. Luettu: 15.2.2020.

Heikkilä, T. 2014a. Tilastollinen tutkimus. 9. uud. p. Edita. Helsinki.

Heikkilä, T. 2014b. Tilastollinen tutkimus. Edita. Helsinki. Luettavissa: <http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>. Luettu 24.4.2020.

Holopainen, M., Tenhunen, L. & Vuorinen, P. 2004. Tutkimusaineiston analysointi ja SPSS. Yrityssanoma Oy. Järvenpää.

Hämäläinen, O. 6.6.2016. Kehittämismenojen aktivointi taseeseen – edut ja haitat. Visma. Luettavissa: <https://www.visma.fi/blog/kehittamismenojen-aktivointi-taseeseen-edut-ja-haitat/>. Luettu: 7.3.2020.

IAS 1. International Accounting Standards Board. Kansainvälinen tilinpäätösstandardi. Tilinpäätöksen esittäminen.

IAS 7. International Accounting Standards Board. Kansainvälinen tilinpäätösstandardi. Rahavirtalaskelmat.

IAS 38. International Accounting Standards Board. Kansainvälinen tilinpäätösstandardi. Aineettomat hyödykkeet.

Ihamäki, T. 2020. Kirjanpito- ja tilinpäätöskäytännöt. Directors' Institute Finland. Luettavissa: <https://dif.fi/osa/kirjanpito-ja-tilinpaatoskaytannot/>. Luettu: 15.4.2020.

Kaisanlahti, T. & Leppiniemi, J. 2018. Tilinpäätäjän käsikirja. 4. uud. p. Alma Talent. Helsinki.

Kallunki, J., Pyykkö, P. & Laamanen, T. 2009. Stock market valuation, profitability and r&d spending of the firm: The effect of technology mergers and acquisitions. *Journal of Business Finance & Accounting*, 36, 7/8, s. 838–862.

Kirjanpitoasetus 30.12.1997/1339.

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336.

Kirjanpitolain uudistamistyöryhmä 1995:n raportti Osa 1.1995. Kauppa- ja teollisuusministeriö. Oy Edita AB. Helsinki.

KILA 2005. Päästöoikeuksien kirjaamisesta. Luettavissa: https://kirjanpitolautakunta.fi/lausunnot-artikkeli/-/asset_publisher/paastooikeuksien-kirjaamises-1. Luettu: 7.3.2020.

KILA 2006. Yleisohje kiinteiden menojen lukemisesta hyödykkeen hankintamenoon. Yleisohje 31.1.2006. Luettavissa: https://kirjanpitolautakunta.fi/yleisohjeet-artikkeli/-/asset_publisher/kiinteiden-menojen-lukeminen-hyodykkeen-hankintamenoon. Luettu: 7.3.2020.

KILA 2007. Suunnitelman mukaiset poistot. Yleisohje 16.10.2007. Luettavissa: https://kirjanpitolaakunta.fi/yleisohjeet-artikkeli/-/asset_publisher/suunnitelman-mukaiset-poist-1. Luettu: 27.2.2020.

KILA 2011a. Yleisohje kirjanpidon menetelmistä ja aineistosta. Yleisohje 1.2.2011. Luettavissa: https://kirjanpitolaakunta.fi/yleisohjeet-artikkeli/-/asset_publisher/yleisohje-kirjanpidon-menetelmista-ja-aineistoista. Luettu: 7.3.2020.

KILA 2011b. Käteisvarojen kirjaamisesta yhden henkilön osakeyhtiössä. Luettavissa: https://kirjanpitolaakunta.fi/lausunnot-artikkeli/-/asset_publisher/kateisvarojen-kirjaamisesta-yhden-henkilon-osakeyhtios-1. Luettu: 7.3.2020.

KILA 2012. Myyntiprovisioiden jaksottamisesta. Luettavissa: https://kirjanpitolaakunta.fi/lausunnot-artikkeli/-/asset_publisher/myyntiprovisioiden-jaksottamises-1. Luettu: 7.3.2020.

KILA 2016. Kehittämismenojen aktivoimisesta ja avustusten kirjaamisesta. Luettavissa: https://kirjanpitolaakunta.fi/lausunnot-artikkeli/-/asset_publisher/kehittamismenojen-aktivoimisesta-seka-avustusten-kirjaamises-1. Luettu 2.5.2020.

Kerbs, T. 2017. Kehittämismenot. Kauppakamari jäsentiedote. Luettavissa: <https://jasentiedote.fi/fi/jasentiedote/helsingin-seudun-kauppakamari/2017/8/kehittamismenot/>. Luettu 1.5.2020.

Leppiniemi, J. 2017. Tutkimus- ja kehittämismenojen käsittely kirjanpidossa. Tilisanomat. Luettavissa: <https://tilisanomat.fi/kirjanpito/tutkimus-ja-kehittamismenojen-kasittely-kirjanpidossa>. Luettu: 19.2.2020.

Leppiniemi, J. 2018. IFRS-periaatteita muille kuin IFRS-tilinpäätöksen laatijoille. Tilisanomat. Luettavissa: <https://tilisanomat.fi/ifrs/ifrs-periaatteita>. Luettu: 18.2.2020.

Leppiniemi, J. & Kaisanlahti, T. 2016. Kirjanpitolaki kommentaari. 4. uud. p. Talentum. Helsinki.

Leppiniemi, J. & Kykkänen, T. 2019. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. 10. uud. p. Alma Talent. Helsinki.

Leskelä, M. 2011. Millaisia kovenantteja yrityskaupan lainarahoittaja edellyttää? Talouselämä. Luettavissa: <https://www-talouselama-fi.ezproxy.haaga-helia.fi/uutiset/millaisia-kovenantteja-yrityskaupan-lainarahoittaja-edellyttaa/ff51f296-fc21-3b8f-bcd5-bc9005a59192>. Luettu: 7.3.2020.

Nasdaq 2019. Rules & Regulation – First North MTF Rules. Luettavissa: <https://www.nasdaq.com/solutions/rules-regulations-first-north-mtf-rules>. Luettu: 6.4.2020.

Nordnet 2020. First North Suomi -osakkeet. Luettavissa: <https://www.nordnet.fi/fi/markkina/osakkeet/first-north-suomi>. Luettu: 5.3.2020.

Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624.

Rekola-Nieminen, L. 2016. Kirjanpitokoulu, osa 2: Tase. Tilisanomat. Luettavissa: <https://tilisanomat.fi/koulut/kirjanpitokoulu-koulut/kirjanpitokoulu-osa-2-tase>. Luettu: 15.4.2020.

Roima, P. 2019. Kehittämismenot – uhkapeliä vai unelmia, joista tulee totta. Bonfire. Luettavissa: <https://www.bonfire.fi/kehittamismenot-uhkapelia-vai-unelmia-joista-tulee-totta/>. Luettu: 7.3.2020.

Roima, P. 2020. Kehittämismenot – Tilinpäätöserä, jonka äärelle on syytä pysähtyä. Tilisanomat. Luettavissa: <https://tilisanomat.fi/kirjanpito/kehittamismenot-tilinpaatosera>. Luettu: 18.2.2020.

Tahvanainen, T. 2018. Käytännön kokemuksia ja oppeja kehittämismenojen aktivoinnista. Tilisanomat. Luettavissa: <https://tilisanomat.fi/kirjanpito/kehittamismenojen-aktivoinnista>. Luettu: 15.2.2020.

Torniainen, T. 2004. IFRS-tilinpäätökset – tietoa tilinpäätöksen käyttäjille. Tilisanomat. Luettavissa: <https://tilisanomat.fi/yleiset/ifrs-tilinpaatokset-tietoatilinpaatoksen-kayttajille>. Luettu: 6.3.2020.

Työ- ja elinkeinoministeriön asetus kehittämismenojen aktivoinnista 19.12.2008/1066.

Uudenmaan tilintarkastus 2020. Kehittämiskulujen aktivointi. Luettavissa: <http://www.uudenmaantilintarkastus.fi/kehittamiskulujen-aktivointi/>. Luettu 1.5.2020.

Visma 2020. Hankintameno – Mikä on hankintameno? Luettavissa:

<https://www.visma.fi/epasseli/kirjanpidon-sanakirja/h/hankintameno/>. Luettu: 19.4.2020.

Weiland, J. 2018. Impact of board characteristics on IPO valuation: Evidence from Finland and Sweden. Pro gradu -tutkielma. Aalto-yliopisto, laskentatoimen laitos. Luettavissa:

https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/32210/master_Weiland_Juha_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu: 6.4.2020.

Liitteet

Liite 1. Lyhenneluettelo

FAS	Finnish Accounting Standards
HE	hallituksen esitys
IAS	International Accounting Standards
IFRS	International Financial Reporting Standards
IPO	Initial Public Offering
KILA	Kirjanpitolautakunta
KPA	Kirjanpitoasetus 30.12.1997/1339
KPL	Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336
OYL	Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624
TEMA	Työ- ja elinkeinoministeriön asetus kehittämismenojen aktivoinnista 19.12.2008/1066
vp	valtio päivät